

Johns Bekinsau. *Bekinsau*

K

DE SUPRE
MO ET ABSO-
LUTO RE-
GIS IM-
PE-
RIO.

Jacobus Sabor.

Londini.
M. D. XLVI.

DE SVETI

NO ET AD

IVTO

COE

1810

6. 45. 28.

1553.

HENRICO OCTAVO AN
glia, Francia, & Hibernia regi inuictiss
mo, fidei defensori, & immediate
post Christum ecclesie Anglia
et Hibernie supremo capiti,
Joannes Bekinsan
foelicitatem optat perpetuam.

VI REM aliquam
literis suis illustrare, &
eius ueritatem, fucatis
aliorum rationibus ali
oqui obscuratam, uelut
è tenebris in lucem e
ruere, ac orbi iam libere contemplandā
proponere student: summa ope niti de
bent, rem ipsam, quā possint integerr
ime et apertissime narrare, perspicuis
& solidis rationibus eam confirmare,
nihil deniq; quod uel causam eleuet, uel
caliginem, quamuis tenuissimam offun
dat, interferere. Id quod longe secus à
multis nostri cui, praesertim qui nostrae
a ii religi-

religionis controuersas decidere, ac de-
finire quaestiones aggrediuntur, factitas
tum uidemus. Alij enim dum ipsam rei
ueritatem à fallacibus *ἁποροσώφω* ar-
gumentis tanquam plagiarijs detētam,
in natiuam uindicare & asserere liberta-
tem uideri uolunt, siue licentiosae cuius-
dam libertatis gratia, quam ipsi sibi blā-
dientes effinxere, siue crassa quadam ins-
citia, eam rursum ipsi falsis, & uanis o-
pinionibus miscent, deformant atque
fēdant. Alij bene alioqui in rectam reli-
gionis doctrinam affecti, quum eam sar-
tam tectam pro uirili reddere omnibus
uotis expetant, ita dum id agunt, parum
sibi temperant, ut multum fecisse se pu-
tent, si contrā sentientem genuino dente
rodant, lancinent, conuitijs plusquam
scurrilibus, ac calumnijs sectentur & in-
cessant: obliti, quam in omnibus ho-
minibus, in theologo maxime, tur-
pis sit morbus petulantia. Quo fit, ut
suis affec^tibus uelut astro perciti, etiam
bene

bene sentientes, in explicando, quod cupiunt, maxime nonnunquam sui obliuiscantur. In id genus scribendi quum incidet, lector aliquis pius, dici non potest, quam statim impingit, ac offenditur.

Nam illico quicquid ibi legerit, animi magis malicia atque odio, quam ueri enucleandi causa scriptum fuisse sibi persuaserit. non immemor profecto nostrae religionis scopum, et fundamentum esse dilectionem. His modis ueritatem specie recti ledi, labefactari, frangi, et iacere, non item prouehi uidere est. Quod quidem in ceteris rebus ubi factum fuerit, id licet, non sine iactura aliqua fieri poterit, omnes enim ueritatem scire auemus, labi uero & decipi turpe ducimus, non plus tamen est incommodi, quam quanti quodque eorum, in quibus nos falsos esse contigit, estimamus. Verum enim uero religionis dogmata, & tramites si ignorentur: et totam recte uiuendi rationem nesciri, quaque ad deum

a iij

omnis

omnis felicitatis parentem eatur, igno-
rari est necesse. Quam ignorantiam tā
ingens malum consequitur, ut redempti-
quum semel sumus ipsius dei sanguine,
nesciamus tamen, qua ad perfectam bea-
titudinem fructum progredi debeamus.
Christi autem nostri agnothetę doctri-
nę sincerā ueritatem si cognouerimus,
et quid ipse iubeat, quidque uetet sciue-
rimus, inuenta bene beatęq; uiuendi ra-
tio est, confirmatiōque omnium officii-
orum. Hoc ut tandem assequamur, do-
minum, quotquot in eius corpus inseri-
mur, oremus. hoc dies atq; noctes assi-
duis precibus ab eo, cuius solius tantum
donum impartiri suis est, contendamus
& sine intermissione flagitemus. Nam
ut nunc se habent res, quum una fides,
una lex, unus Christus, una certa & in-
dubitata doctrina omnibus christianis
esse debeat: quot controuersijs, opinio-
nibus, & sectis nostram religionem us-
quequaq; laceram proh dolor conspici-
mus

mus : adeoq; quot capita (ut dici solet)
tot ferè esse sensus ? Nihil integrum, aut
cōfirmatum, nihil pro decore constare,
aut uniuersim probatum uidemus. Om-
nes omnia sibi licere putant, in religione
nulli arrogātius uersantur, quàm qui os-
mnia litterarum penè rudes, sibi tamē
adeo placent, & applaudent, ut quicquid
uel somniauerint, ita se habere, ubi ra-
tione sustinere nequeant, iurgijs, & con-
tumelijs defendere & tutari nitantur.
Hoc immensum malorum pelagus tan-
to turbinū impetu agitatum, & montiū
instar hinc inde erectum sedare, tranquil-
lare, et constituere omnipotētis dei est.
Cuius in hoc regno quum supremus, et
absolutus minister tua sit regia maiestas
rex omnium Christianissime, in quem
omnes boni oculos conuersos habent,
non dubitamus, quin pro oleo illo, quo
unxit te deus prę participibus tuis, tam
ingentibus malis tandem finem auspice
Christo sis impositurus. Non enim fru-

stra cōiunctā in te uoluit Chr istus tam
eximiam pietatem cum lucidissima ueri
perspicientia, quibus accedere non uul
garis tua eruditio, atq; in rebus statuendo
dis prudentia plusquam humana. Cui
proxime et secundū se in tua ditioe ec
clesiam suam nutriendam, regendam, in
religione componendam, atq; à flagitijs
et sceleribus, in quibus sectę primū obti
nent locum, gladio in hoc tuę maiestati
cōmisso coërcendam credere dignatus
est. Quem gladiū quum sine modo quos
dā in suis regnis exercere principes ac
cipimus, eam in tua maiestate lenitatem
conspicimus, necessarię adiunctam seue
ritati, ut errores extirpatū iri cupias, er
rantes uero ad se redire, quā tolli ma
lis. misericordiam nimirum eius imita
tus, cuius uicem immediate geris. Atq;
adeo tuę moderationis, et religiosę uitę
exemplo errantes omnes ad pietatem re
ducere, quā poenarū terrore, pro po
testate tua trahere ducis prestabilius.

Quas

Quas heroicas tuę maiestatis uirtutes,
quum omnes facile admiratione quidē
afficere queant, pro dignitate autem
laudare nemo possit, ab illis recēsendis
impresentiariū desciscere, quam indigne
eas tractando obscurare, satius esse iudicaui.
Ad rem igitur ut reuertar. Quum
proxime post omnipotentem deū à tua
maiestate tanta omnium excellentia uir-
tutum nobilitata, hunc tantum tumultū
pro pręstantissima tua authoritate com-
ponendum (ut dixi) expectamus, non
pessimū etiam compēdium ad id fuerit,
si qui opinionum controuersias, pro
suo quisq; talento, discutiendas suscep-
rint, n̄ ab omni conuitio, ira, odio, ac
contumelia abstinere uelint, modeste au-
tem, et, qua decet, charitate restituendę
religionis sinceritati, ac christiani orbis
paci studeant. Id quod mihi in primis
pręscripsi ob oculos habendum, quū er-
rorem hunc plus iusto diu in ecclesia cę-
cutiente herentem confutandum, & ab
a v omnium

omnium mentibus eripiendum, nisi
qui uidentes uidere nolint, in hoc libello
susciperem. Ostendere quidem certe ani-
mus est solidis argumentis regibus in
sua ditione secundum Christum supre-
mam et absolutum ius esse in ecclesiam.
Episcopum uero Romanū, prestigiosis
rationibus, ac potentia sibi arrogasse a-
liquot sc̄culis dominatum, iam tandem
rectissimis tuę maiestatis consilijs hic
labefactatum atq; conuulsum. Atqui hic
quorundam mihi in mentem uenit, qui
quum iam diu perspicue uiderint, quā
inique multos annos in reges domina-
ta fuerit, mundo altum stertente, hæc
Babylonię fornicaria, eorum aliqui cō-
spiciētes clarissimo sacrarum literarum
testimonio liquere Romani pontificis
authoritatem, non ueram, sed commen-
titiam fuisse, ab eius seruitute, ceu uin-
dicijs, asserti, et iure liberari, ab alijs pa-
ri ratione magistratibus se ipsi eximunt.
Soli deo obnoxios se, et parere debere
opini-

opinantes, non item potestatibus ab ipso
constitutis. Alij Romanos episcopos
indignos, quibus obediatur, putant, non
idcirco quod illos in ordinem episcoporum
lex dei redigat, sed quod tam innu-
meris, eisdemque perniciosis eos accipiant
inquinatos sceleribus. Quasi uero
peccata magistratum nos ab illis faciat
liberos, et non parere iubeamur etiam
discolis. His indignitas hominis, illis
sua immodica libertas ac non integra et
incorrupta rei ueritas, ansam pontificie
tyrannidis tollendæ præbuit. in utrosque
non inepte tritum illud quadrare uides-
tur, ex Scylla, scilicet, in Charybdim.
Ego uero, quum oculos mihi aperire
placuisset altissimo (nam et ipse una cum
alijs meum edormiui somnum) omni
(sit deo gratia) affectu seposito, ubi altius
rem expēdissem, id persuasi mihi, quod
utinam omnibus sit persuasum, nempe
authoritatem illam, quam nimis diu in
christianum populum Rom. exercuit e-
piscopus

piscopus, esse in uniuersum fucatam, et
impie contra instituta dei ascitam, & ar-
rogatam. Hoc bono studio hic uolui ex-
planare. Id quod (testis est conscientia)
nullo odio actus in Rom. pontificē ag-
gredior, cui ita consultum cupio, ut re-
linquat aliquando ea, quæ sunt Cæsaris
Cæsari. Ipse illa tractet, quæ sui generis
ministriis Christus agenda concredidit.
Neq; tam temere mittat falcem in alie-
nam messem. Quæ afferro, argumenta
mea non sunt. sed aut à sacris literis pe-
rita, quibus nemo christianus refraga-
bitur, aut à sanctis patribus, qui et ipsi à
sacra scriptura suas ducunt collectiones.
Tuum erit Rex Christianissime impe-
rium commissum tibi à deo agnoscere,
id' quæ a prestigijs aliorum pro potesta-
te tua tueri, neq; fas putare, à deo tibi
concessam alteri uelle concedere gloriā,
quam dominus I E S V S augeat, et tuā
maiestatem in omnibus secunder, ac ser-
uet quàm diutissime florentem & inco-
lumem. Londini. 8. Aprilis.

AD LECTOREM.

TA VSV VENIRE so-
let, ut si quis multis comi-
tatus, in itinere cæteros
præcedens in uliginosum
aliquem, aut profundio-
rem solidioris speciem terræ præ se fe-
rentem forte locum incidat, sequenti-
bus ipse indicat, ne illac sequatur. Hanc
ego lector optime humanitatem imita-
tus, quibus præstigijs, et fucatis argu-
mentis falsus, in altam errorum foueam
pessundatus, ac in ea plus satis diu de-
tentus sum, et demum liberatus, te hoc
libello admonitum uolui: ut meo pe-
riculo doctus à pari discrimine ipse ca-
ueas. Et quia breuitatē consulto, & præ-
meditato, ne te fastidio afficerem, stu-
di: argumentorum tantum capita, &
quasi sedes hic prodere uolui, quæ tu
pro tua eruditione, tanquam in latissi-
mo campo expatiatus, expandere, ac fus-
sius

sius explicare potueris.

Hunc librum bipartitus sum.

In prima eius parte, supremam & absolutam regis auctoritatem multis a se serui rationibus hæc incipit. fo. 3.

Huius insuper duæ sunt partes, in quarum prima regis imperium absolute, fo. 3.

In secunda uero, in causis etiam religionis regiam auctoritatem, primum obtinere locum probo. fo. 20.

Primam partem huius sectionis rursum tripartitam offendes. quarum partium prima, causam principalem pro ea ætate in qua solo nature iure, sed nulla lege scripta uiuebatur, probat. fo. 6.

Secunda, pro legis tempore. fol. 7.

Tertia uero pro tempore gratiæ. fo. 23.

Horum omnium epilogum lege. fo. 25.

In secunda huius libri principali parte, contra pontificis commentitiam potestatem disputatur. fo. 27.

Hanc etiam partem pro tribus questionibus tripartitus sum, in explicatione primæ

primę quęstionis, & quam habent epis-
copi à Christo sibi traditam potesta-
tem, et quam principū concessu ac per-
missu exercent, ostendi. Fo. 27.

Secundę quęstionis declaratio aposto-
lorum omnium, et proinde episcopos-
rum equalem fuisse potentiam arguit.

Fo. 32. & Fo. 54.

Argumentum primum aduersę partis.

fo. 33. 2. fo. 35. 3. fo. 47. 4. fo. 54.
5. fo. 58.

Hęc pars iterum duas, quas illi Ro-
mano pontifici adscribūt, prerogatiuas,
fuisse fictas affirmat, contra primam
prerogatiuam disputatur. Fo. 32.

Contra secundam. Fo. 35.

Tertia uero quęstio definitur. fo. 62.

In postrema libri parte, quomodo qui à
sanctis patribus Romano pontifici at-
tribui primatus uidetur, intelligi debet,
et quòd cum libro recte consonet, palam
facit, fo. 64. Lege et frueri.

1. In primis, si quis in
 loco a Christo sic nudum potest
 et per principia communis de
 nulla ex parte ostendi.

For in 2. For in 2. For in 2.

Argemone mexicana L.
A. 10. 11. 12. 13. 14. 15.

Countdown

et quod cum illis recte consonet, patet
 in hoc patet, quod illi debet
 facilius patet, et non per se
 in hoc patet, quod illi debet
 et cum illis recte consonet, patet

DE ABSOLVTO

REGIS IMPERIO.

VAE hominum mentibus Deus Opt. Max. ueri inquirendi insecuit atq; infixit semina, ea corpus nostrū corruptibile (ut sapiens inquit) & terrena inhabitatio tanta caligine, tā denso fumo texit, atq; inuoluit, ut quæ huic cognoscendæ ueritatis origini conueniunt, aut quæ sequuntur nemo unquam homo, nisi qui nubem quā penetrauerit, in uertice montis (ut Moyses) cum deo steterit, adhuc perspicue uidit. Quod ceteris philosophis penitus intuentes academici, uerisimili cuiusq; tanq̃ fulgenti ueritatis scintillæ, quæ statim post subitum splendorem euanescit, temere, uel etiam post quantumuis longam contemplationem assentiri ueritant. Non quod eorum animi adeo erroribus uagati sint, ut nihil uerum esse

A dixer

DE ABSOLVTO

dixerint: sed quæ uera sunt, adeo esse perplexa, atq; cum falsis confusa, suis certis notionibus distingui, ac discerni facile ut nequeant. Non dissimili motus ratione Cebes insignis ille philosophus quum hanc uitam ingredimur, ex ignorantie, errorisque poculo omnes haurire: Democritus perspicuam ueritatem in tam profundum mare, ut adhuc eam nemo expiscari potuerit, dimerfam esse dixit. Quæ profecto à natura nobis insitorum inquirendi ueri seminum obscuratio, deorum examen, multifariam religionem, innumerum ceremoniarum numerum, impias deniq; ac nefandas superstitiones in orbem inuexisse uidetur. Nam quum animus noster sese agitare, & tanquam à principijs ad sequentia uago, & incerto pede discurrere nunquam quiescit, quod que numen sit aliquod summum (quicquid dixerint & deo illi Epicurei) tam alte pectori nostro insideat, ut nullo

REGIS IMPERIO.

Io unquam bitumine oblimari, nullo as-
 tramento obliterari possit : gentes, à
 quarum animis, ob impiam & scelera-
 tam uitam deus iure se abscondit, quum
 quemuis hominem quacūq; eximia uir-
 tute, quandoq; etiam insigni uitio præ-
 cellentem animaduenterent, quando ea
 uirtus, aut uitium illud sui ingenij captū
 superaret : eū statim ab hoc cognoscens
 dæ ueritatis principio cimmerijs tene-
 bris obscurato inani ratiocinatione col-
 ligentes, ut deum singulari colendū re-
 ligione sanxerunt. Nec dispare sane ra-
 tione, uiri in nostra religione eruditio-
 ne celebres, pietatēque insignes in ma-
 gnos errores, tum ob huiusmodi obs-
 curam ueritatis uisionem, tū ob appa-
 rentem, sed fallacem deductionē impru-
 dentes deuoluti sunt. Sic diuus Cyprianus
 retinctorū dogma primus inuexit,
 & inuectum pro uirili satis diu sustinuit.
 Sic beatus Hieronymus angelorū per
 multa secula huius mūdi præcessisse crea-
 tionem,

Cypriani Error

Hieronymi Error

A ij

ationem,

DE ABSOLVTO

ationem, et Paulum officiose mentitum
 esse contra Augustinum fixo pede defē-
 dit. Irenæus in millenariorum sectam,
 et Origenes in multas perniciosissimas
 hereses lapsus est. Verum id facere nulla
 animi malicia quòd uisi sint, sed huma-
 no more falsi, in hereticorum catalago
 non sunt annumerati. Et ad nostra tem-
 pora ut ueniam. Sancta quadam patrū
 simplicitate primū errores multi suam
 cepere originem. Quos errores deinde
 nos eorum uestigijs mordicus inheren-
 tes, adeo, cum usu diuturno, tum tem-
 poris tractu persuasos nobis, & proin-
 de confirmatos reddidimus, ut ab illis
 uel transuersum digitum deflectere reli-
 gioni habuerimus. Adde huc etiam non
 paruum, imò maximam errorum cau-
 sam esse, quòd falsa opinione imbuti ad
 authorū lectionem cum præiudicio non
 parum sepe uenimus omnes. Quod
 quum multos alios pestiferos errores
 (quid enim non potest præiudicata opi-
 nio)

*froncia
 origenis
 errors*

REGIS IMPERIO 3

mio) tum hunc ad quem confutandum,
 aliquot succisivas horulas suffuratus
 sum, induxisse uidetur. Summum scili-
 cet quemuis in omni rep. magistratum,
 ecclesię etiam Christi in ea rep. peregrin-
 nantı ipsius dei iussu secundum deum
 pręcipue imperare, ac supremum caput
 esse non posse. Id quod erroneum, fal-
 sum, ac Christi manifestissimis dictis,
 atq; pręceptis aduersum esse, dei Opt.
 Max. fretus adiutorio docere non du-
 bito. Et ne ancipite huius nostrę quę-
 stionis intellectu uagemur, secundum
 deum dixi, partim quod pręcipue
 summi in rep. magistratus dei iussis
 ut pareamus, sit cogere, & iustas de
 delinquentibus, aut in legem dei gra-
 uiter committentibus corporales pœ-
 nas sumere: partim, quod quicquid ius-
 serit ipse, quod dei mandatis non ad-
 uersetur, ita ut dicere non possint me-
 lius est deo parere quàm hominibus, o-
 mnes, cuius cuius status, conditionis,

A iij

hono-

DE ABSOLVTO

honoris, aut dignitatis fuerint, nisi dei ipsius ordinationi resistere uelint, obsequi debeant. Nunc anteq̃ ecclesiam dei quę eius peculiaris hereditas est, dei iussu hic in terris peregrinantem donec iudicium conuertatur in iusticiam, homini audire, & obtemperare oportere ostenderimus, genus humanum à deo ad suam ipsius imaginem & similitudinem formatum, in cetera cuncta animalia dominatum habens, sui generis alicui uni obedire, & obsequi debere, idq; ratione impellente, ostendere conabimur. Ita enim (ut inquit ille) natura comparatum esse uidemus, ut nos, uitam, corpusque nostrum tucamur, declinemusque ea, quę nobis nocitura uideantur, atq; omnia, quę sint ad uiuendum necessaria, inquiramus, et paremus. Quod quum suo ipsorum Marte, ac uiribus omnes facere nequeant, alijs ut obsequatur ipsi restat ratio docuit, quorum uiuaciori ingenio parentes quę sibi necessaria sint, adipiscuntur.

REGIS IMPERIO

4

adipiscantur, adeptaque tueantur. Id
quod altius expendentes peripatetici
dominium atque seruitutem ab ipsa natu-
ra nobis comparatam non absque sum-
ma humane conditionis consideratio-
ne affirmarunt. ὁ γὰρ παλαιὸς ὡς εἰκερ,
καὶ κυριώτατος νόμος (ut Aristotelis
sententiam breuiter complexus est Plus-
tarchus) τοῦ σώζεσθαι δεομένου τὴν σώζον
δυναμίδα ἄρχοντα καὶ φύσιν ἀποδίδ-
ωσι. id est. prima (ut uidetur) summa-
que lex est, ut qui se ipse seruare nō pos-
sit, ei iure nature ille imperet, qui pos-
sit. Cuius quidem rationem uel supers-
ficie tenus, idque uix, aliā contemplati,
quod omnes homines eiusdem nature
esse uiderent, hominisque ingenio, &
arte reliqua omnia, quantum uis ferocia,
domari, ei iure nature ipsa quidem subi-
ci debere putabant: dominium uero ho-
minis in sui similem, & natura parem
hominem iure belli, & ui inductū esse,
ac humane cōditioni aduersari dixerunt.

A iij

Non

DE ABSOLVTO

Non attendentes longe aliam esse rationem iure belli et ui inductę seruitutis, aliam eius quę ab ipsa ratione summi cōmodi loco homini imposita est. Nā etsi homo, quod deo obtemperare noluit, non solum imperium, quod à deo in alia habuit, iure amiserit, uerum etiam sui simili incuruetur; ea tamen deus est in suam creaturam clementia, ut quemadmodum quam supplicij loco in hominem mortem constituit, ei in summi beneficij uicem cedere fecit: ita hanc quoq; subiectionem, quam peccando homo meruit, ad sui suorūq; conseruationem conuerterit. Nam ut quę homini usui, & commodo ut essent, facta sunt, eorum nihil sine hominum administratione homo uti possit, nullum quę ex his adipisci commodum, nisi hominum conspiratione, atq; consensu, sic nulla tam detestabilis pestis est, quę non homini nascatur ab homine, nisi superiores potentia à sceleribus coërceatur.

Vt

REGIS IMPERIO. 5

Utque homo homini demon, ita homo homini lupus uulgari adagio merito dicitur. Quod quum nemini, si latrocinia, furta, sacrilegia, homicidia, cedes, adulteria, raptus, incestus, parricidia, seditiones, animo complectitur, dubium fuerit, testibus ad id probandum non necessarijs impræsentiarum nõ abutar. Quibus quidem sceleribus, atq; flagitijs quum se humana natura absorberi, consumi que perspiceret, quumq; se inops multitudo (ut Ciceronis uerbis utar) ab his, qui maiores opes habebant, perpetuo premi uideret, ad unum aliquem (deo humane parente naturæ clam admonente, et instigante) confugiebant, qui ceteris anteire uirtute putabatur. Qui quum prohiberet iniuria tenuiores, equitate constituenda summos cū infimis pare iure retinebat. Itaque homines hominem, multi unum, cui se sui commodi ergo, ratione docente, subijcerent, in regis fastigium euexerunt.

A v

erunt.

DE ABSOLVTO

erunt . Et quo satis apertum est , duas ob causas hominis in homines , unius in multos dominium rationis impulsu inductum fuisse . Alteram scilicet , quæ ad uitã , uictũmque iuuant , ut imbecilliores adipiscantur , adeptãque ab aliorum uigentur . Alteram uero , ne se homo in uitiorum barathrum , ad quæ post primi parentis peccatum non parum multum (proh dolor) pronus est , præsentium metu poenarum liber daret præcipitem . Ecclesia igitur dei , quæ hominũ hic in terris per fidem , fidei que sacramentum Christum induentium multitudo , ac consociatio est , quam diu hic à deo peregrinatur , peccatis perpetuo quum maculetur , nec à prophanis hic à nobis discernatur , quũq; uita , & reliqua omnia , quæ ad uitam spectant , ei cũ ceteris communia fuerint , ipsam quoq; subiectionem , uel si mauis , naturæ iure , atq; ratione suæ utilitatis gratia homini commendatam seruitutem necessario

com

REGIS IMPERIO. 6

communem esse nemo sanę mentis dubitat. Quod ut sciolis, uel in uetere suo errore obstinatis luculentum fiat, tum ratione, quum uero sacrarum literarum testimonijs, illustrium uirorum, eruditione celebrium et pietate insignium lucubrationibus in hunc sensum illustratis confirmabimus. Atq; ut certo, & distincto ordine res progredi possit, huius mundi cursum à principio suę creationis usq; eo dū nouam faciem in supremo dei iudicio habuerit, in tres etates diuidemus, nempe etatem nature, legis scriptę, & gratię. Primam nature etatem uoco, in qua nulla lege foris scripta, sed cordibus hominum à deo insculpta uiuebatur. Quo sane tempore nullum, quod sacra scriptura nobis reuelat, sacramentum institutum est, quo uel ipsa ecclesiasticę reip. consociatio uelut communi signo, ut nunc baptismo, et pro legis tempore typicus populus circumcisione carnalis preputij, ab alijs diuisa constas

DE ABSOLVTO

constaret, uel quo à criminum labe, ut sit sancta, et immaculata, se ipsa purgaret. In qua certe etate ecclesiam dei post primi parentis lapsum homini merito subiectā fuisse ob duas illas causas, quæ cum alijs, quamdiu hic peregrinatur, ei sunt communes, rationem rectam homini primo concessam, & sua ipsius culpa obscuratam, sed non extinctam docere ex hijs quæ diximus satis superque liquet. Ast ubi nullum alium, cui iure ecclesia paruerit, à deo tunc temporis seorsum in ecclesia institutum magistratum ostendere quis possit, quàm qui in quauis rep. supremus fuerit, ipsi secundum deum ecclesiam præcipue tunc audiuisse nemo inficiabitur. Cuius subiectionis aliquot exempla etiam sacræ literæ nobis suppeditant. Ioseph enim cum Iacob patre, & eius reliqua sobole, quorum congregationem non tunc mysticam, quæ adhuc instituta non erat, sed ueram Christi ecclesiā, licet non totam.

totam fuisse nemo ambigit, Pharaoni idololatrię, supremo post deum in illa Rep. magistratui subiectum fuisse cōstat. Idem in Loth & eius familia apertum est. Pręterea in Niniue magnam fuisse dei ecclesiam, quę regi suo duram ad Ionę prædicationē poenitentiam imperanti, ut decuit, paruit, irę dei placatio manifestat. In hac igitur scilicet naturę etate ecclesiam dei, ubi ubi terrarum dispersa tunc fuerit, eius, in qua degebat, Reip. magistratibus subiectam fuisse quū dubium non sit, amplius probare supersedeo. Et ad secundā etatem, in qua hoc idem ostendendum est, pergemus. Pauca tamen ante de ecclesia dei, quo facilius quę, et ubi pro ea etate fuerit, intelligi possit, præfabimur. Postea quā deus propter luem peccatorum, atq; scelearum, quibus humanum genus scatuit, uniuersorum hominū cœtum, quoad apertam, manifestamq; gubernationem, ne super eum regnaret abiecit (quod in uirga

DE ABSOLVTO

uirga illa, quam apud Zachariam decorum appellat, significauit) germen huius stirpis aliquod, nimirum Abraham, & eius sobolem, ut sibi peculiaris populus fieret (facta est enim pars domini populus eius Iacob, funiculus hereditatis eius Israël) elegit atq; assumpsit. Non ita tamen ut unus hic populus, seclusis alijs, uerè tota hereditas domini, quæ ecclesia eius erat per orbem terrarum dispersa, tunc fuerit. Quippe quum plurimos (ut Aug. inquit) extra Abrahamæ familiam, licet sacra scriptura de Iob, & paucis alijs mentionem fecerit, in Christum tum futurum credidisse, et sperasse ambigendū non est. Atq; ille populus, ut Moyses et alijs prophete dicūt, duræ ceruicis ac indomabilis cordis semper fuit. Verū deus hoc Abrahamæ semen propterea in peculiarem populū sibi assumpsit, ut in eo ostenderet mirabilia sua, ac uirtutis potentiam, qua ecclesiam suam ueram hereditatem à peccatis, peccato-

rum

REGIS IMPERIO. S

rūmque mercede morte liberaret, & ad
quam creatum est, dei fruitione humanū
genus donaret. Et ideo unum populum
mysticum, qui totius ecclesiæ, cuius
membra omnes esse possunt, modo ues
lint ipsi, uult enim deus omnes homi-
nes saluos fieri, & ad agnitionem uerit-
tatis peruenire, potestatemque dedit eis
filijs dei fieri, umbra & imago prophe-
tica fuit, ecclesiæque dei significandæ
potius, quam præsentandæ seruiuit in
terris, quo eam tempore demonstrari
oportebat, & dicta est ipsa etiam ciuitas
sancta merito significantis imaginis, nō
expressæ, sicut futura est ueritatis, ideo
(in q̃) unum populum typicū in temp.
ab alijs diuisam, suis ciuilibus legibus,
& magistratibus regendam coëgit: ita
tamen, ut & ipse in mysteriū assumptus
populus huius ueræ, & sinceræ heredi-
tatis, quam ecclesiam dei dicimus, pars
non modo typus esse potuit. Quippe
qui legibus, specialiter ad hoc ab ipso
deo

DE ABSOLVTO

deo latis, quibus uerum deum, uerūque salutis tramitem & facilius, & cæteris certius cognoscere potuit, eruditus est. Multi etiam in illo populo, ut patriarchæ, prophetæ, Machabæi, & in numeri alij, & uerè huius sanctæ ciuitatis hic in terris peregrinantis ciues fuerunt, et iam cœlestis ciues ciuitatis, ubi non amplius per speculum, & ænigma, sed per ipsam speciem, in quem sperauerunt, deum intuentur, non immerito habentur. Hic utiq; iudeorum populus, siue ut totus et uniuersus nostræ ecclesiæ imago fuit prophetica, siue ut catholicæ ecclesiæ pars aliqua intelligatur licet, quum primo à reliquis diuisus, ac segregatus in unam Rempub. collectus fuit, suos à deo creatos, et institutos habuerit magistratus, nempe summum sacerdotem, iudicem, qui pro tempore fuit, & .70. seniorum senatum, quibus secundum deum obedire iussus est, tamen post regem impetratum, cui alij suo iure

re cesserunt, ei præcipue obsequi, dei etiam iussu, debuit. Quod multa in regum dierumque libris testimonia manifestum faciunt. Quum Saulem dominus Samuel ostendisset, Ecce (inquit) uir, quem dixeram tibi, iste dominabitur populo meo. Dicuntur ibidem filij Belial, qui regiam despexerunt maiestatem. Rursus, Ecce unxit te dominus super hæreditatem suam in principem. Item Samuel populi Israëliti caput factum esse dicit. Præterea quum Samuel lugeret, quod populus sibi, qui præfesset, regem petierit, Non te (inquit deus) sed me relinquerunt, id est ordinem & reip. statum non à te, sed me institutum contemptui habuerunt. Cesserunt ergo regi iure suo à deo in illa rep. prius creati magistratus. David fecit iudicium, & iusticiam populo. Dux etiam, et pastor populi dei dictus est. Nec sacerdos igitur, nec propheta in illo populo superior Davide fuit. tota insuper synagoga

DE ABSOLVTO

ga, et uniuersus populus Iudaicus Babilonię regibus (ut testatur Hieremias) dei iussu subiectus est. Ex his constat, ecclesię dei in. 2. mundi ætate regem eius, in qua ipsa ecclesia agebat, reip. dei etiã manifesto iussu precipue imperasse. Nũc in. 3. ætate, tempore scilicet gratię hoc idem confirmatum esse ostendemus, tũ per ipsum gratię magistrum, ac ecclesię sponsum, tum per ipsos euangelij præcones, & uerbi ministros apostolos. Christus quemadmodum in hunc orbẽ non alios iudicatum uenit, sed ab alijs ut ipse iudicaretur, ita nullius regni, aut reip. politiam, aut soluit, aut mutauit. Verum suis & actis, & dictis eam stabiluit, & confirmauit. Subiectũ que populum suis magistratibus parentiorem, partim iubendo, & docendo, partim uberiorem gratiam largiendo fecit. Quando & tributum, quum immunis esset, soluere uoluit, & Petrum, qui typum ecclesię militauit (ut inquit Aug.)

ges

gessit, ecclesie uice pendere constituit. Apostolos deniq; suos principum iudicijs, si in quo leges uiolauerint, obnoxios fore manifeste docuit. Præterea, quum interrogaretur, an liceret censum dare Cæsari, quæ Cæsaris fuerunt, Cæsari danda esse censuit, ubi Chrysostomus, tu, quum audieris, inquit, redde quæ sunt Cæsaris Cæsari, illa scito eum dicere solum, quæ in nullo pietati nocēt. Quod perinde est, ac si dixerit, nisi Cæsaris præceptum dei aduersetur, ei tanq̃ iudici supremo oportet obsequi. Quod idem Aug. in Mattheum de Centurionis puero domini presentia se iudicantis indignum, his uerbis confirmat. Nunquid in superbiam uos erigimus, aut dicimus uobis ut aduersus potestates ordinatas contemptores sitis? Non hoc dicimus. Qui et hinc ægrotatis, tangite & hinc fimbriam illam uestimenti. Ipse dicit apostolus: Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit, Sed

si illud iubeat, quod non debeas facere :
hic sane contemne potestatem. Timen-
do potestatem, ipsos humanarum rerū
gradus aduertite. Si aliquid iusserit cu-
rator, non faciendum est : tamen si con-
tra proconsul iubeat, non utiq; contem-
nis potestatem, sed eligis maiori serui-
re. Rursum si aliquid iusserit proconsul,
aliud imperator, numquid dubitatur, il-
lo contempto, illi esse seruiendū? Ergo
si aliud imperator, aliud Deus: quid iudi-
catis? Solue tributum. Esto mihi in obse-
quium. Recte. Sed non in idolio. In ido-
lio prohibet maior potestas. In quibus
Augustini uerbis diligenter lector hoc
animaduerte, quod in potestatum or-
dine et progressu ab imperatore statim
ad ipsum deum scandimus. Quasi dice-
ret, imperatore in terris nullus est supe-
rior. Guilielmus etiam Occam de po-
testate pontificis questionis. 2. cap. 7.
Neque enim (inquit) papa, neq; clerici
alii exempti sunt à iurisdictione impe-
ratoris

REGIS IMPERIO. II

ratoris. Et ita iure diuino remanent subiecti imperatori, sicut prius, in his quæ religionis Christianæ obseruantiam & exercitationem officiorum, ad quæ assumuntur, non impediunt. Et ideo libertatem maiorem, qua gaudent, habent ex iure humano solum modo. Hæc ille. Nec rationi uidetur esse consonum, Christum, qui nos à præcedentibus peccatis ut purgaret, purgatos à futuris detereretur, ad uirtutesque excitaret, huc uenit, eorum imperio, ac proinde timore nos liberare, quibus à deo, ut male agētibz timori sint, gladium commissum esse Paulus asserit. Timor certe poenarum (inquit Aug.) licet benefacti conscientiam non habet: infra tamen claustra cogitationis coërcet cupiditatem malam. Quare uel hoc argumento satis constare puto, Christum nullius Reip. constitutam politiam, quæ pietati non offecerit, unquam mutasse, nec nouum, nedum superiorem magistratum instituisse. Sed et

B iij factis

DE ABSOLVTO

factis et dictis constitutam remp. confir-
 maffe, eiusque ordinibus honorem
 debitum probasse. Id quod Chryso-
 stomus in illud Apostoli, Omnis anima
 potestatibus sublimioribus subdita sit,
 scribens conceptis uerbis asseuerat.
 πολὺν τὴν πράγματι τοῦτ' ποιεῖται
 λόγον καὶ ἐν ἑτέροις ἐπιστολαῖς, καθά-
 πορ εὖ οἰκέτας τοῖς δεσπόταις, ἕτως
 καὶ ἀρχομένους τοῖς ἀρχουσὶν ὑποτάσσων.
 ποιεῖ δὲ ταύτ' διὰ μὲν, ὥς οὐκ ἐπ' ἀνα-
 τροπὴν τῆς κοινῆς πολιτείας ὁ χριστὸς τοὺς
 παρ' αὐτῶν νόμους εἰσήγαγεν, ἀλλ' ἵνα
 διορθώσῃ βελτίονι. id est, Multum de
 hac re facit sermonem etiam in alijs e-
 pistolis. Sicut seruos dominis, ita sub-
 ditos principibus subiiciens. hoc au-
 tem facit, ut ostendat Christum suas le-
 ges non ideo induxisse, ut communem
 Remp. subuerteret, sed ut meliorem fa-
 ceret. Idem Paulus ad Corinthios scri-
 bens apertissime docet nempe per bap-
 tismum, aut gratiæ nūcium Euangelium
 nullū

nullum in quapiam rep. nouum ordi-
 nem institutum esse, nisi uitia ut declinet
 omnes, uirtutem uero acrius sectentur.
 Vnusquisq; (inquit) in qua uocatione
 uocatus est, in ea permaneat. Et qui an-
 te sacrosanctum lauacrum, tantum ob ri-
 morem et ad oculum, aut seruus domi-
 no, aut subditus principi paruit, nunc
 uero fide in Christum pietatis, humili-
 tatis, et debite subiectionis magistrum
 insignitus, sacroque fonte regeneratus,
 etiam ob conscienciam, ac tanq; domino,
 qui corda scrutatur, ex animo obsequa-
 tur et inseruiat. At si Christus potenti-
 am aliquam principis superiorem in ec-
 clesia hic instituisset, tum neq; in eadem
 subiectione, qua ante baptismum popu-
 lus, nec principes in sua absoluta praela-
 tione permanerent. Verum beatus Pau-
 lus doctor gentium in fide, & ueritate,
 qui nec Onesimum, uel quod Christia-
 nus esset, uel quod acolytus, atq; sibi in
 euangelio ministrans a Philemonis do-

DE ABSOLVTO

minio liberum secum retinere uoluit,
 Nullius imperiū aut subiectionem per
 uocationem suam eleuari docet. Quon-
 niam unumquemq; , in qua uocatione
 uocatus est, in ea per Christi leges per-
 manere uoluit. Neque hæc subiectio pi-
 etati aduersatur, immo qui eam, ut de-
 cet, non custodierit, pius non est. De
 qua re non absurdum erit hic inferere,
 quod Chrysostomus in illud Apostoli
 ad Romanā ecclesiam, scribit. καὶ ἵνα μὴ
 λέγουσιν οἱ πῖστοι ὅτι ἐξουτελίζῃς ἡμᾶς,
 καὶ ἐνκαταφρονήτῃς ποιῆς τοὺς τῶν
 οὐρανῶν βασιλείας ἀπολάωμεν μέλλοντας
 ἄρχουσιν ὑποτάττωμεν. Δείκνυσιν, ὅτι οὐκ
 ἄρχομεν, ἀλλὰ τοῦ Θεοῦ ὑποτάττεται τῶν
 ποιῶν, id est. Et ne fideles dixerint atten-
 tuas, ac contemptiores nos, qui celo-
 rum regno fruemur, facis principibus
 subiiciens. Ostendit quod hoc faciēdo,
 non principibus, sed deo subiicit. Quum
 igitur ex his omnibus apertissimum fu-
 erit, nec ullum in orbem, qui totus ec-
 clesia,

clesia, & hereditas Christi ut esset, uoca-
 tus est, nouum imperium, quod in rep.
 cōfirmati magistratus dominio, uel mi-
 nimum derogaret, per Christi legem in-
 ductum esse, nec hanc subiectionem pi-
 etati, religioni ue aduersari, sed per pi-
 am religionem stabiliri, adeo ut ipse sana-
 ctæ religionis tube, et nostræ salutis mi-
 nistri sese huic subiectioni obnoxios es-
 se asseuerent, qua tādē fronte, aut qua
 impudentia Romani episcopi sibi pote-
 statem aliquam, idq; à deo concessam di-
 cant, non solum in clerum, sed in ipsos
 etiam orbis monarchas, ut eos suo sta-
 re iudicato debere non uereantur affir-
 mare, quorum sunt ipsi iussu dei pote-
 stati subditi. Scribit enim beatus Paulus
 non prophane plebeculę, sed Romanę
 ecclesię Christum per baptismum indu-
 ctæ. Omnis anima potestatibus sublimi-
 oribus subdita sit. Atqui de potestatibus
 principum apostolum hoc dixisse, licet
 ex sequentibus satis superq; patuerit, ta-

DE ABSOLVTO

men quia scioli aliqui uerbum dei adulterantes de potestate etiam ecclesiastica dictum esse uolunt, Augustinum contra litteras Parmeniani diligentius attendant. Propter quid ergo gladium porrat, qui dictus est minister dei uindex in iram eis, qui male agunt? nisi forte, quemadmodum nonnulli eorum, sane imperitissimi, hoc intelligere solent de honoribus ecclesiasticis dictum esse, ut gladius intelligatur uindicta spiritalis, qui excommunicationem operatur. Quum prouidentissimus apostolus consequente lectionis contextione aperiat, quid loquatur. Ille quippe addidit, propter hoc et tributa præstatis, ac deinde subiungit: Reddite omnibus debita, cui tributum, tributum, cui uectigal, uectigal, cui timorem, timorem, cui honorem, honorem. Hoc ergo iam restat, ut istis disputationibus suis prohibeant christianos tributa persolvere, quum & dominus talia sentientibus phariseis, quos

quos imitantur isti, nummo inspecto responderit, Reddite (inquit) Cæsari, quod Cæsaris est, et deo, quod dei est. Hi uero in utroq; inobedientes atq; impij, nec deo reddunt christianum amorem, neq; regibus humanum timorem. Hec Augustinus. Quare admirari satis nequeo (ut illud obiter adnotem) nostri qui scholasticos, ut uocant, theologos. qui ecclesiasticos, hoc est uerbi Dei ministros, & altari seruientes, ab huius tributi pensione iure diuino liberos, & immunes esse asserunt. Quum ecclesie Romanę apostolus scribens, hac, absq; ulla exceptiōe, utitur propositione uersali, Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit. Et postea subiungit: Propter hoc enim & tributa prestatis. Verū tunc temporis in ecclesia Romana uerbi fidei, & sacramentorum ministros nullos prorsus fuisse, absurdum est dicere. Fuissent enim, quod Osee Iudeis futurum uaticinatus est, sine rege, sine

DE ABSOLVTO

sine principe, sine sacrificio, & sine altar-
 re. quo modo, qui primum illis euange-
 lium annunciauerunt, eos reliquisse ue-
 rifimile non est. Diuus etiam Augusti-
 nus, quæ prædicta sunt, contra Donati-
 starum episcopos scripsit eis, dans pro-
 bro, quòd tributa principi suo immuni-
 tatis ecclesiasticæ prætextu, quæ nulla un-
 quæ erat, nisi quam principes ipsi ob fidei
 incrementum forte concesserint, pen-
 dere reuenerint. Audiamus iam Chryso-
 stomum in illud per beatum Paulum
 prædicatum nobis dei præceptum simi-
 liter scribentem. Δεικνύς ὅτι πᾶσι ταῦτα
 διατάττει, καὶ ἱερεῦσι, καὶ μοναχοῖς, οὐχὶ
 τοῖς βιωτικοῖς μόνον, ἐκ προοιμίων τοῦτο
 δήλον ἐποίησεν, οὕτω λέγων. πᾶσα ψυχὴ
 ἐξουσίαις ὑποτάσσεται ὑποτασσέσθω.
 καὶ ἡ ἀπόστολος ἡμεῖς, καὶ ἡ εὐαγγελιστὴς, καὶ ἡ
 προφήτης, καὶ ὁ σισαῖος. οὐδέ ἡ ἀνάξια
 πρὸς τὴν εὐσέβειαν αὐτὴν ἢ ὑποταγή. καὶ οὐχ
 ἀπλῶς πρὸς θεῷ, ἀλλ' ὑποτασσέσθω. καὶ
 πρὸς τὴν δικαίωμα τὴν τοιαύτης νομοθε-
 σίας,

REGIS IMPERIO. 15

σίαισ', καὶ λογισμοῖς πρέπου πεισθεῖς, ἵνα πα-
 ρὰ τῷ θεῷ τὰντα τετάχθαι. id est, do-
 cens, quòd hæc omnibus ordinantur,
 & sacerdotibus, et monachis, non solū
 secularibus, ab initio manifestum fecit,
 dicēdo, Omnis anima potestatibus ex-
 cellentioribus subdita sit. licet aposto-
 lus fueris, licet euangelista, licet pro-
 pheta, licet quicunq; alius, neq; enim hæc
 subiectio piā religionem subuertit. nec
 etiam simpliciter obediat, uerum subdi-
 tus sit, et prima huius legislationis ius-
 titia, & cogitationibus conueniens fi-
 delibus est, hæc ab ipso deo instituta es-
 se. Quam subiectionem etiam apostolis
 debitam beatus Paulus non solum scri-
 ptis, uerum etiam actis suis ut confir-
 maret, se ipse Cæsaris tribunali sisti cu-
 rauit. Id quod si quis dixerit Paulum,
 non quòd Cæsari iure subditus fuerit,
 fecisse, sed libere suo iure illi celsisse:
 Chrysostomum attēdat, τοῦτο (inquit)
 πυνθίσκει ὁ ἀπόστολος πανταχοῦ, ὅτι οὐ
 χαρις

DE ABSOLVTO

χαριζόμεθα αὐτοῖς ὑπακούω, ἀλλὰ ὀφεί-
 λομεν. id est, hoc sedulo ubiq; agit apo-
 stolus, quòd non hanc illis gratifica-
 mur obedientiam, sed quòd iure debea-
 mus. cuius rationem reddit. ἔγω γὰρ
 ἄν (dicens) καὶ εὖ ἄρχοντας τῷ ἀ-
 πείρους μάλλον ὑπετάσσασθαι πρὸς ἑαυ-
 τὸν, καὶ εὖ πῖς πρὸς ὑπακοήν. καὶ ἔ-
 πολλὸς πῶς ἐφ' ἑαυτὸν λόγος τότε, ἐπὶ σαλευ-
 καὶ καινοτομία Δι' ἑαυτὸν εὖ ἀποστό-
 λους. καὶ ὡς ἐπ' ἀναξωρῶν τῶν κοινῶν νό-
 μων ἅπαντα καὶ ποιεῖντας καὶ λέγοντας
 hoc est. Sic enim et infideles principes
 ad religionem, et fideles ad subiectionē
 magis attraxit. Plurima quippe tunc
 temporis circumferebatur fama tradu-
 cens apostolos uelut seditiosos et rerū
 innouatores, & tanquā ad subuersi-
 onem cōmunium legum omnia & fa-
 cientes & dicentes. Ex qua Chryso-
 stomi, & Augustini in beatum Paulum
 aperta, clara, & lucida interpretatione
 nemini non constat, deum regi in sui re-
 gni

gni e
 impe
 siam,
 cuius
 subie
 aut ex
 dicat
 Secu
 quia
 rit:
 rend
 quò
 deo
 mag
 quon
 licet
 satis
 tum
 firm
 pit,
 aliq
 se,
 sus

gni ecclesiam supremum ac absolutum imperium cominisse, Ipsamque ecclesiam, ac eius membrum quoduis, nullo, cuiusvis specie honoris ecclesiastici, hac subiectione, nedum obedientia libero, aut exempto, regis secundum deum iudicato ipsius dei iussu stare oportere. Secundum deum dixi, partim quidem, quia si aduersus deum rex quid preceperit: scimus, quod deo nobis magis parendum sit quam homini, partim uero, quod alij nemini quippiam, nisi quod a deo acceperit, preter summi eius reip. magistratus auctoritatem ac consensum, quod legis uim habeat, populo indicare licet. Quod tametsi, uel ex premissis satis superque ostensum, probatum, ac tum ratione, tum etiam auctoritate confirmatum fuerit (quis enim adeo desipit, ut dicat in rep. a quocunq; scitum aliquod, statutum, aut edictum fieri posse, preter supremi eius reip. magistratus auctoritatem, atq; consensum) tamen

DE ABSOLVTO

men quia absurdum multis uisum iri
 haud dubito, nullas, de his quę à dñs
 φορξ dicimus, traditiones, nullas cęre-
 monias, sine quibus nec dei, quem in
 pręceptis habemus, uerum cultum, ut
 decet, obseruare possumus, in ecclesia
 ab episcopis, quibus Paulus spiritum
 sanctum gregem suum pascendum (ut
 in actis apostolorum est) commisisse di-
 cit, populo indici posse, id rursus, quan-
 do præsens locus hoc postulat, euiden-
 te ratione ostendere conabor. Paulus
 quum quippiam scriberet, quod à dos-
 mino non acceperit, addidit, Dico ego
 non dominus. Et, pręceptum domini
 non habeo, consilium autem do, quasi
 dicat huic a me solum dicto et non item
 à domino, obedire uos non cogo. Rur-
 sus Paulus quum pauperes ei Hieroso-
 lima discedēti apostoli commendassent,
 Corinthijs collectionem una sabbati ut
 facerent, scribens, Vnusquisq; (inquit)
 prout destinauit in corde suo, non ex
 tristis

tristitia, aut ex necessitate. Verum si,
 quod nec esset à deo mandatum, nec dei
 præceptis contrariū, sciscere quid Pau-
 lus potuisset, hoc unum iure omnibus
 christianis eū constituere uoluisse uerisi-
 mile est. Eleemosynę nimirū collectio in
 aliorum pauperiem leuandam una sab-
 bati ut fieret. Præterea apostolos Chri-
 stus ea solum omnes gentes doctū mi-
 sit (ut apud Mattheum est) quæ ipse eis
 mandauerat. Quod etiam ratio suadere
 uidetur. Nuncius enim ex suo nihil di-
 cere debet. Quare Paulus et reliqui a-
 postoli, quo suorum scriptorum autho-
 ritatem ostenderent, statim ab initio epi-
 stolis nomen apostoli apponere solent.
 Hoc confirmat Chrysostomus in Pau-
 li epistolam ad Timotheum sic scribēs,
 πανταχού δὲ γράφωμ προσίθῃσι τὸ ὄνομα
 τῶ ἀποστόλου παιδεύωμ τὸν ἀκούοντα
 μή νομίζῃν ἀνθρώπινά εἶν ταῖ λεγόμενα
 ὁ γὰρ ἀπόστολος οὐδὲν ἄμῃδιον λέγοι. καὶ
 εἰπὼν ἀπόστολον, ὁυδέως τῶ ἀκροατοῦ

C

τιν'

DE ABSOLVTO

τῶν διάνοιαν ἔς τὸν ἀποστείλαντα παρα-
 πέμπει. Διὸ τοῦτο παρὰ τῶν ἐπιστολῶν
 τοῦτο προσίθισι, ἀξιόπιστον τὸν λόγον
 ποιῶν καὶ οὕτω λέγων Γαῦλος ἀπόστολος
 ἰκστ' χριστ'. id est. Vbiq; uero quū scri-
 bit addit apostoli nomen, ut auditorem
 erudiat, ne humana esse, quæ dicuntur
 existimet. qui enim mittitur, quod apo-
 stolus sonat, suum nihil loqui debet. Et
 apostolum quum dixisset, statim audis-
 toris animum ad eum, qui se miserat, di-
 rigit. Idcirco in omnibus epistolis istud
 adiungit, ut fidem uerbis, & doctrinæ
 hinc faciat. dicens, apostolus Iesu Chris-
 sti. Christus etiam, Mea, inquit, doctri-
 na non est mea, sed eius qui misit me.
 Qui à seipso loquitur, gloriam propriā
 quærit: qui autem quærit gloriam eius,
 qui misit eum, hic uerax est, et iniustitia
 in illo non est. Populo quidem certe e-
 piscopi, apostolos imitantes, quæ ad
 uirtutes, deūque præceptorum obseruan-
 tiam ac pietatem iuuare uidentur, ut po-
 te

te ieiunia, ferias, supplicationes publicas, et id genus alia sancta, pudica ac amabilia (ut apostolus inquit) suadere non precipere possit. Quid enim aliud tam varia sibi uult de indifferentibus traditionum, ac ceremoniarum in diuersis regionibus obseruatio? nisi quod huiusmodi, ut populi consensu atque receptu non episcoporum iussu recipiuntur & probantur, ita continuo usu & consuetudine legis uigorem accepisse uidetur. Narbonensi monacho, an dominicis quadragesimę diebus carnibus uesci liceret, interroganti, Hieronymus respondit, quę nec contra fidem, nec mores fuerint, in his consuetudines patrię tanquam canones sint apostolici. Diuus item Ambrosius, quamuis controuersam fidei questionem a sacerdotibus, non imperatoribus agitari, determinari, ac definiri debere, apud Valentinianum obstinate egerit, quę tamen ad mores spectant, eorum supremum iudicium penes imperatores

*indifferentibus
traditis
et
ceremoniis
populi consensu
atque receptu
non episcoporum
iussu recipiuntur
& probantur
ita continuo usu
& consuetudine
legis uigorem
accepisse uidetur.*

*fidei questionem
a sacerdotibus
non imperatoribus
agitari
et
definiri
debere
quę ad mores
spectant
eorum supremum
iudicium penes
imperatores*

DE ABSOLVTO

ratores esse non negat. At, quæ ad deum, ut par est, religiose colendum necessarie sunt ceremonie, earum traditionem penes apostolos fuisse credendum est, qui et αὐτόματοι, id est, ipsi inspectores verbi fuerunt, & in se loqui Christum (ut unus eorum de se testatur) non dubitabant, ecclesiamque sua prædicatione, et vita constructam, ac consummatam nobis posteris tradiderunt & relinquerunt. Quas certe ceremonias atque traditiones omnes ab apostolis institutas licet sacra scriptura non testetur, usus tamen in ecclesia continuus ab ipsis ad nos usque descendens, ac tam diuturno temporis tractu, uniuersalique observatione confirmatus, eas sufficiente autoritate roborare uidetur. Si igitur quæ in dei mandatis non sunt, uel ad populum in religione melius, & facilius retinendum, uel iram dei, quam indies cumulo peccatorum nostrorum magis magisque irritamus, placandam, ceremonie et traditio-

ditiones insuper desiderentur, eas licet
 episcopi populū (ut præfatus sum) hor-
 tari, et possint & debeant, legis tamen
 vim habere, sine supremi reip. magistra-
 tus autoritate, ac eorum consilio, qui-
 bus uerbum fidei nobis annunciandum
 imprimis creditum est, ne in eo error in
 religionem subrepat, plane non dixe-
 rim. Vt quæ nihil in ullius regni eccle-
 sia nouum, absq; principis autoritate
 legis instar sanciri potest, ita quæ iam
 pie institutæ, à populo receptæ, uniuers-
 salique obseruatione confirmatæ sunt,
 quū absq; traditionibus ac cæremonijs,
 nec quem in dei præceptis habemus, ue-
 rum dei cultum obseruare possumus, si-
 ne magnæ reip. utilitatis, atq; commodi
 perspicientia cæremonias mutare aut
 prorsus abrogare nunq̃ consuluerim.
 Nam omnis mutatio consuetudinis (in-
 quit Augustinus) quantum utilitate sua
 iuuat, tantū in nouatione sua remp. per-
 turbat. Præterea longo usu probatam

DE ABSOLVTO

consuetudinem, quę cum lege dei aut patrię commodo non pugnat, mutari posse, absq; magno populi dei scandalo, quod ne fiat, Paulus, his etiam, quę nobis alioqui licent, abstinendum putat, facile non crediderim. Quod tamen si principis autoritate, atq; consilio fieri contigerit, populus nullum propterea scrupulum, eo quod dei concessu harum rerum omnium summam penes principem esse constiterit, habere debet. Ex his, quum meo iudicio manifestum sit in hoc, præcipue scilicet secundum deum regi parendum esse, quid senserim, nempe ut nec regi, quod dei præceptis repugnat, iubenti, nec ulli alię præter regiam autoritatem, cuius cuius status, aut honoris fuerit ecclesiastici, aliud q̃ quod à deo acceperit præcipienti necessario obtemperandum esse, unde digressi sumus redeundum est. Quum ex hoc præcepto dei omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit, principum potestatem

rentiam quauis ecclesiastica (ecclesiasticam enim uoco, quæ non ad imperandum sorti domini, sed ministrandum à Christo instituta est) uel in ipsam ecclesiam sublimiorem, ac superiorē esse adeo cunctis perspicuum fuerit, ut inficiari nemo possit, pontificiæ tamen auctoritatis assertores, quibus suum errorem protegant, cuniculos disquirentes, regem (aiunt) supremum in suæ reip. ecclesiam dominium ac potestatem habere, in quantum ciuilibus legibus, quæ (ut ipsi dicunt) nihil commune cum religione habent, ipsa gubernatur, et quæ ad hanc (ut ita dicam) corporalem uitam necessaria uel paret, uel parta tutetur.

Quod eorum commētum, quam sit ineptum, impium, legi dei aduersum, ratione deniq; penitus alienum, tum ex prophanis philosophis, quorum non est omnino contemnenda auctoritas, quippe quibus deus sempiternam suam uirtutem, et deitatem manifestauit, tum

DE ABSOLVTO

apertissimis sacrarū literarum testimonijs ipsa luce clarius faciemus. Qui ex prophanis authoribus de rep. recte instituenda, et gubernanda scripta nobis reliquerunt, numina sua, diuósq; quos putabant, omnes exacta religione ut populus coleret, et ne quid uel minimū in hac re admittatur, eis in primis curae fuisse uidetur. Nam quum omnis reip. recta institutio, ad uitam hominis tuendam, & bene, beatēque in ea ut uiuatur tradita sit, nihilq; uel tam prodesse, uel homini obesse quā deos censuerint, eos semper placatos, ac benignos ut habeat, quod sanctitatem, et pietatem efficere rebantur, maxime reip. interesse cogitabant. Cui quidem rei assidue qui uacaret, magistratum et instituerunt, & institutum summo post regem honore omnes prosequēbātur. Proinde legum, quas ciuiles, quòd ad ciues gubernandos latae sint, appellamus, tres partes fecerunt, nempe aliam, quæ populum
quas

REGIS IMPERIO. 21

quas sectaretur, uirtutes, quæque declinaret, uitia, doceret, hanc moralem uocabant. Aliam, quæ diuorum cultū, religionemque describeret. Tertiam uero, quæ iura et qui in leges commiserit, is quas iuste luat, pœnas monstraret. Has omnes populus recte ut seruaret, sui que muneris officio unusquisque sedulo ut insisteret, principi in rep. potestati curare relictum est. καὶ μὴ ἦγε βασιλεὺς, (inquit Plutarchus) πρὸς τὰ πάντα ἀρχὴν ἔχον ἐν ἑαυτῇ συλλαβούσα, καὶ ταῖς μεγίσταις ἱερουργίαις καθεύδουσα πρὸς τὸ θεῖον. hoc est. Atqui regia maiestas, quā omnem in se magistratum completatur, maximis etiā sacrificijs pro sacra maiestate consecratur. Si quis igitur apud prophanas gentes deorum, aut religionis curam ad rectā reip. uel institutionem, uel procuracionē nihil pertinere dixisset, inscius, demēs, impius, societate denique humana indignus, ac ut abderites Protagoras ἄθεος, à ciuitate fu-

DE ABSOLVTO

isset extorris. Hæc, si aut Aristotelis,
aut Platonis politica, aut quæ beatus
Augustinus de ciuitate dei decem libris
diligenter est cōplexus, animo lustraues-
rit, ulterius probari nemo desiderabit.
Sed quia fortassis apud gentes, quæ uel
deum non nouerunt, uel cognitum non
sicut deum glorificauerunt, recte insti-
tutam nunq̃ fuisse hominum dicant cō-
sociationem, quamuis in eos, quos cen-
sebant esse deos, pientiores longe fue-
runt, quam multi christiano nomine
potius q̃ re gloriantes, quarum religio-
nē, & sacrificia beatus apostolus, quod
non deo, sed dēmonijs facta sint, repres-
hendit: quia (inquam) prophanarum
gentium remp. recte nusq̃ fuisse institu-
tam putant, Iudæorum communiatem
à deo ipso et ordinatam, & legibus gu-
bernata in medium afferamus. Dauid
Ephod lineo, qui leuitarū habitus fuit,
indutus noua religione, & insueto iubi-
lo arcam domini, primo de Gabaa, pos-
tea

stea de domo Obededom Gethei portari curauit. Dauid qui sacerdotio fungerentur, & religionis sacrificia curarēt, instituit. Salomon Abiathar sacerdotio priuauit, & pro eo Sadoc sacerdotem creauit, idq; anteq̃ uel cum alienigenis affinitatem contraxerat, aut cor eius, ut sequeretur deos alienos, à deo uero auersum est. Regibus Iudę, alioqui ob uitę sanctitatē laudatis probro datur, quod populum in excelsis adolere siuerint, nec excelsa abstulerint. Eorum ergo erat imprimis curare, quę ad religionem spectant. Ezechias, laudatur, quòd excelsa dissipauerit, statuas contriuerit, Serpentem deniq; æneum, quem iussu etiam dei Moyses erexerat, quia filij Israhel ei adolerent incensum, confregerit. Iosias uir bonus in primis legit ipse sacerdotibus, & prophetis, uniuersoq; populo Iudę, librum Deuteronomij: populūque fecit fœdus inire coram domino, ut ambularent post dominū,
&

DE ABSOLVTO

& custodirent præcepta eius, & testimonia, & cæremonias. Præcepit etiam Heliciæ pontifici, & sacerdotibus secundi ordinis, ut de templo eijcerent uasa Baal, & deleuit auruspices, & omnem idololatriam de Israel. Phase quoq; quale à diebus iudicium Israel factum non fuit, ipse fieri præcepit, sacerdotesq; in officijs suis constituit. Hæc, ac multa alia è regum dierumque libris deprompta testimonia satis testantur, reges Iudæ & ea, quæ religionis erant, ex officio curasse, & ipsis sacerdotibus, suum munus sedulo ut obirent, iure imperasse. Præterea Nabuchodonosor, cui inseruire, ac subijci tota Iudæorū synagoga à deo iussa est. Cyrus etiam, & Darius multa de colendo deo uiuo pie sciuerunt. Rex Niniue suis ciuib; duram penitentiam ad longè prædicationem indixit. Sed ue-
remur, ne quum in re non dubia testibus utimur non necessarijs, longiores hoc loco simus, quam res ipsa postulet.

Qua-

Quare hoc ipsum pro gratiæ tempore reges, dei præcepto, ut præstent, nimirum ut ecclesia in dei religioso cultu retineatur, uirtuti studeat, fugiat uitia, deniq; ut sacerdotes altaris ministri sua munia recte exequantur, ostendendum est. Omnis anima (inquit apostolus, aut potius Christus in apostolo) potestatibus sublimioribus subdita sit, Non est enim potestas, nisi à deo. Quæ autem sunt à deo, ordinatæ sunt. Itaque qui resistit potestati, dei ordinationi resistit. Qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt. Nam principes non sunt timori boni operis, sed mali. Vis non timere potestatem? bonum fac, & habebis laudem ex illa. Dei enim minister est tibi in bonum. Si autem malum feceris, time. Non enim sine causa gladium portat. Dei enim minister est uindex in iram ei qui male agit. Ex hoc Christi præcepto per Paulum nobis reuelato colligimus, si impius, aut superstitiosus

DE ABSOLVTO

stitiosus dei cultus, si idololatria, si ueneficium, si hereses, & schismata, si adulterium, raptus, & incestus, si furtum, latrocinium, templorum depeculatio, si homicidium, & cædes, atq; id genus monstra alia, mala sint, certe ad religionem christianam pertinent, principum gladio, qui uindices in iram ei, qui malum facit, à deo ordinantur, ulciscenda esse nemo dicere dubitauerit. Quod quidem ipsum Augustinus li. i. capi. 7. contra literas Parmeniani, his uerbis confirmat. An forte dicent isti, etiam si conuincuntur in sacrilega dissentione, ut pro ea dementia, si quid passi fuerint, martyres non sint, non tamen ad imperatorum potestatem hæc coërcenda, uel punienda pertinere debere? Quam re quero quid dicant. An quia in religione uitiosa, uel falsa nihil curandū sit talibus potestatibus? Sed multa iā etiam de paganis diximus, & de ipsis daemonibus, quòd persecutiones ab ipsis imperatoribus

ribus patiuntur. An & hoc displicet? Cur ergo ipsi, ubi possunt, templa subuertunt, & per furores Circumcellionum talia facere, aut uindicare non cessant? An iustior est priuata uiolentia, q̃ regia diligentia? Sed hæc omitto, illud quero, quod manifeste querit apostolus, dicens. Opera carnis, quæ sunt (inquit) fornicationes, immunditiæ, cōtentiones, emulationes, animositates, dissensiones, hæreses, inuidiæ, ebrietates, cōmessationes, & his similia. Quid istis uidetur, ut crimen idololatriæ putent iuste ab imperatoribus uindicare? aut si nec hoc uolunt: cur in ueneficos uigorem legum exercere iuste fatentur: in hæreticos autē, atq; schismaticos, impias dissensiones nolunt fateri? Quū in eisdem iniquitatis fructibus authoritate apostolica numerentur. An forte nec talia potestates istæ humanæ constitutionis permittuntur curare? propter quid ergo gladium portat, qui dictus est minister

DE ABSOLVTO

nister dei, uindex in iram eis, qui mala agunt: Nisi forte quemadmodum non nulli eorum, sane imperitissimi, hoc intelligere solent de honoribus ecclesiasticis dictum esse. ut gladius intelligatur uindicta spiritalis, qui excommunicationem operatur. Quum prouidentissimus apostolus consequente lectionis contextione satis aperiat, quid loquatur. Ille quippe addidit. Propter hoc & tributa prestatis. Ac deinde subiunxit. Reddite omnibus debita, cui tributum, tributum: cui uectigal, uectigal: cui honorem, honorem: cui timorem, timorem. Hoc ergo iam restat, ut istis disputationibus suis prohibeant christiani tributa persolvere. quum & dominus talia sentientibus pharisæis, quos imitantur isti, nummo inspecto responderit, Reddite (inquit) Cæsari, quod Cæsaris est, & deo, quod dei est. Hi uero in utroque inobedientes atq; impij nec deo reddunt christianum amorem, neq;

neq; regibus humanum timorem. Quæ Augustini uerba dei præceptum declarantia principem à deo habere gladium ostendunt in uindictam omnis (nullo excepto) mali. Si quid igitur etiam in religione à quouis, episcopo, sacerdote, monacho perperam fiat, uel quod fieri debuit, omissum sit, eius ultio ad principem pertinere potest. Hanc authoritatem ac potentiam, ceteris sublimiorem licet impijs, & prophanis regibus in subiectum sibi populum dei ordinatione concessam esse, B. Paulus & Petrus scripserint, tamen in Christi gregē, magis expandendam, ac uelut singulari quodam priuilegio, augendam fore sanctis per baptismum principibus Dauid psalmo primo uaticinatus est. Nunc reges, dicens, intelligite: & erudimini, qui iudicatis terram. hoc est (ut Augustino ad Vincentium Donatistam placet) uobis, postea quàm uiam ueritatis intelligere ceperitis, & uerè eruditi fue-

D

ritis

DE ABSOLVTO

eritis, homines qui terrena sapiunt, ad
 uerum dei ueri cultum cogere, ac in eo-
 dem pie & religiose retinere concessum
 est. Quorum profecto christianorum
 principum typum & figurā Nabuchoz-
 donosor gessit. Qui magnam dei uirtu-
 tem in tribus pueris ignis lēione libe-
 ris cum admiratione doctus, de sum-
 mo colendo deo uiuo decretum pro-
 mulgari fecit. Esaias etiam hanc regum
 Christianorum in ecclesiam futuram au-
 thoritatem pręfatus est. Erunt (dicens)
 reges nutritij tui, & reginę enutrient
 te. Iam in unam summam, quę dixi-
 mus colligere non erit absurdum. Pri-
 mo, in qua etate solo naturę iure uiue-
 batur, quando nulla, quę uel ad mores,
 uel ad religionem attinet (quantum ex
 sacris scire licet) lex à deo posita fuit, In
 ea ecclesiam dei, quę ubi ubi terrarum
 dispergebatur, nullo certe cōmuni sym-
 bolo, ut pro tempore legis circuncisio-
 ne carnali, idq; typice, pro tempore ue-

ro gratiæ, baptismo, in unam certam, à ceterisq; distinctam reip. collecta, atq; manifeste unita fuit, regis, aut summi eius, in qua degebat, reip. magistratus iudicio paruisse, ac præcipue secundum deum ab eodem gubernatam fuisse, dicere cogimur. Secundo, populus mysticus, quem, iam relicto, quoad apertam, & manifestam gubernationem, reliquo orbe, deus catholicæ suæ ecclesiæ imaginem voluit esse propheticam, regibus alias suæ religionis, alias prophanis dei præcepto fuit subditus. Deniq; pro tempore gratiæ, quando Christus unum sacramentum uberioris suæ gratiæ signum, nempe baptismum instituit, quo omnia sui corporis, scilicet ecclesiæ membra initiarentur, quumque totum iam orbem, ut suus populus, suæque resp. fiat, palam uocavit, Venite ad me omnes (dicens) qui laboratis, & onorati estis, & ego reficiam uos, deus ecclesiam suam, quorumq; prædicatione mundum à conuer-

D h

satione

DE ABSOLVTO

satione sua nequam ad ueram salutis uiam accersuit, apostolos, euangelistas, prophetas, doctores, pastores, cuius cuiusue alterius fuerint dignitatis, regū potentie, tanq̃ sublimiori, ac superiori subiectos esse uoluit. Quibus sane regibus, ut mala omnia, quæque fuerint ipsa, uindicarent, gladium tradidit. Vtq; id secure, animose, magnificèque præstare possint: uestigalia, atq; tributa, reliquos omnes, maxime uero christianos quippe quibus hoc Christi præceptum (omnis, inquam, anima potestatibus sublimioribus subdita sit) apostolus scripsit, pendere debere Christus ecclesiæ caput, & sponsus manifestissime docuit: tum suis ipsius dictis & factis, tum per legatos Petrum & Paulum, atq; uiros alios in ecclesia eruditione celebres, pietate, uitæq; sanctimonia insignes, ac omnium consensu inter diuos relatos sacra Christi eloquia suis lucubrationibus nobis dilucidantes.

Hæc

HAEC quum ita se habeant, ostendē-
 dum pro uirili erit, quibus præstigijs,
 ac fucatis argumentis sacra Christi di-
 cta peruerse intellecta in suum sensum
 distrahentes sibi Romani episcopi hanc
 eminentiam asciscunt, atq; assumunt,
 qua non solum episcopis, reliquisue ho-
 noribus ecclesiasticis præstare, ac re ipsa
 dominari, licet nomine seruos se esse di-
 cant: uerum etiam ipsos orbis monar-
 chas, quibus terrarum orbem hic iudi-
 candum, & à sceleribus gladio suo co-
 èrcendum deus commisit, sibi parere
 debere omnes ut crederent, duxerunt.
 Et quia per beati Petri authoritatis fa-
 stigium, qua cæteris eum apostolis fu-
 isse dicunt superiorem, quam etiam, quū
 in illius pastorem (ut ipsi putant) suc-
 cedant uicem, sibi uendicant, hoc con-
 firmare nituntur: Primo uidendum e-
 rit, quæ fuit illa, quam Christus apo-
 stolis suis credidit, authoritas, ac poten-
 tia. Secundo, fuerint numne apostoli

D iij

omnes

DE ABSOLUTO

omnes hac dignitate pares. Tercio, quòd si Petrus hac authoritate reliquis apostolis antecelluerit, an episcopi etiam Romani alijs nostræ religionis præsulibus pare iure eadem antecire debeant. Quã autem Christus apostolis suis, hoc est à se missis, potestatem dedit, melius cognoscemus, si legationem, qua ut fũgerentur in mundum uniuersum missi sunt, diligenter ex Christi uerbis scrutati fuerimus. Atq; quoniã eos bis misisse legitur, utriusque legationis munus impigre dispiciendum erit. Antequam consummata erant omnia, quæ in lege & prophetis scripta sunt de Christo, neq; in uniuersum mundũ regnum cœlorum ut prædicarent, Christus misit discipulos suos, neq; integram suæ legationis potestatem illi acceperunt. Quando adhuc in uiam gentium, & Samaritanorum, id est gentibus prædicare, uetiti sunt. neq; peccatorum remittendorũ authoritatem, quia Iesus adhuc clarifica-

tus

tus non erat, habuerunt. Primo igitur conuocatos duodecim discipulos suos Christus, eos misit tantum ad oues, quę perierunt, domus Israël, appropinquasse solum regnum cœlorum ut annuntiarent. Atq; ut à magistro deo, qui unus regno cœlorum donare nos potest, se missos fuisse, quibus prædicabant, eos certiores facere potuissent, suæq; certam legationis rationem cunctis reddere, ipsam digito dei, non atramento scriptā ostenderent. Nimirum immun-
dorum spirituum et dæmonum eiec-
tione, infirmorum et languidorum cu-
ratione, leproforum mundatione, &
mortuorum suscitatione. Cuius qui-
dem muneris officium, nullius alterius
rei satagentes, sedulo ut exequerentur,
omniūque, ad uictum quæ pertinent
parandorum cura ac sollicitudine uacui,
ad quos hoc nuncium ferrent, ab eis
necessaria omnia accipiendi potestatem
habuerunt. Hæc fuit apostolorū Chri-

DE ABSOLVTO

sti prima legatio. Verum ubi Christus in cruce dixisset consummatum est, iam iam que typicam hanc ueræ Christi ecclesiæ umbram, et imaginem propheti- cam desinere, ipsūmq; corpus et rei ue- ritatem succedere, & manifestari oportuerit, non iam ad Iudæam, in qua ante- tea solum notus fuit deus, sed in uniuersum orbem hos legatos mittere uoluit, nec appropinquasse regnū cœlorum ut prædicarent, sed omnium flagitiorum precium, mortem uidelicet unigeniti dei filii persolutum affirmarent. Remissionem item peccatorum per fidem, fi- dei que sacramentum baptismum (quan- do ei nunc data est omnis potestas in cœlo et in terra) certissimam omnibus patere clamarent. Sicut me misit pater (nunc inquit) et ego mitto uos. At ego ad hoc natus sum, et ad hoc ueni in mū- dum, ut testimoniū perhibeam ueritati, missi sunt ergo apostoli ut testimoniū perhiberent ueritati. huic nimirū, Mun- dum

dum suis peccatis (ut inquit propheta) uenundatum esse, et nec auro nec argento, sed unigeniti filii dei, qui ad hoc homo factus est, sanguine redemptum esse, eiusq; resurrectione omnibus cœlorum regnum apertum esse, ac remissionem peccatorum in eius nomine, per fidem, poenitentiam, & sacrum baptismum cunctos adipisci posse. Eunt ergo (inquit) docete, non modo oues, quæ perierunt, domus Israël (sicut ante) sed omnes gentes. nullum enim animal iam sanguine agni lotum, et sanctificatum immundum dici potest, baptizantes eos in nomine patris, & filij, & spiritus sancti, docentes eos seruare omnia, quęcunq; mandauimus uobis. Hac legatione secunda prior eis adempta non est, sed aucta, sed expansa, sed magistri morte, per quam omnia (ut Paulus testatur) suum testamentum robur habent, confirmata, eodem deniq; digito dei conscripta, atq; signata fuit. Ast ut in

DE ABSOLVTO

priore legatione, si qui in legem commiserint, in suis tribunalibus, quæ nulla unquam fuerunt, auctoritatem ut stantur præcipiendi, sceleratæ, nisi uerbo tenus, uindicandi (quando hoc principes rerumque publicarum magistratus facere decet) ita neq; hac secunda Christus credidisse legitur. Non monstrabunt puto (scribit Bernardus ad Eugenium) qui hæc dicunt, ubi quispiam apostolorum iudex sedit hominum. et postea, Stetisse iudicandos lego, sedisse iudicantes nunquam. Sed si quis (inquit Christus) uos audit me audit, Et qui uos spernit, me, cuius, quam prædicatis, doctrina solius esse debet, spernit. Vos uestro fungamini munere. Si dixeritis eis, liberaſtis animas ueſtras. Tollabilius erit terræ Sodomorum, & Gommoræorum in die iudicii (tunc enim ſedebitis & uos iudicantes duodecim tribus Iſraël) quàm his, qui uos audire noluerunt. Vnde igitur in delinquentes, &
in le-

in legem dei, aut ecclesie grauitur committentes corporali poena animaduertere, aut in carcerem quemuis conijcere iure possint, aliunde episcopi querant, à Christo sane quòd hoc possint, ut prædictum est, non habent. at posse concessu principum non diffiteor.

Constantinus enim (inquit Sozomenus) iura administrantium sententias ubique imperfectas esse uoluit, & ad episcopos per appellationem refugendum esse sanciuit, si qui uellent ciuiles iudices refutare. Cuius animi pietatem, alij post reges imitati, in fornicatione, adulterio, ueneneficijs, & id genus alijs criminibus supremam uindictam episcopis reliquerunt. Quamuis hanc iudicandi formam Cæsar Augustus episcopis concesserit, religionis tamen causas in Arianorum factione per eos agitatae, et finitas, ad suæ maiestatis iudicium ipsos referre uoluit. Episcopis enim Tyri collectis, ad Athanasij intercessionem, scribit,

DE ABSOLVTO

scribit, Ego quidem ignoro, quæ uestro concilio turbulenter, atq; cum tempestate decreta sint. apparet enim quod quadam tumultuosa indisciplinatione ueritas sit oppressa. et postea. Quapropter cum omni festinatione uos omnes ad meam reuerentiam uolo concurrere, ut gestorum apud uos integritatem per uos ipsos possitis ostendere. Et infra. Vnde quia mihi rationabile uidetur, & temporibus oportunum, scribi uobis libentius hæc præcepi, ut omnes, quicumq; apud Tyrum concilium celebrastis, indefinenter ad expeditum nostræ mansuetudinis concurrere festinetis, ipsis operibus ostensuri puritatem, & rectitudinem iudicii uestri, coram me uidelicet, quem dei ministrum proprium neq; uos negabitis. Agnoscant igitur episcopi suam sententiam, etiam in religionis causa prolatam, ecclesiæ utilitate id postulante, ad regem suum, tanquam dei ministrum proprium, referri debere. Idq; rationi con-

consonum esse uidetur. Nam qui omne malum dei iussu uindicare debet, suiq; recte num ne obiti, muneris rationem, haud dubie coram deo reddere, quod in religione ab episcopis erratum est, examinare ac corrigere non oportere, ualde absurdum esse nemini non uidetur. Nec propterea regibus se superiores esse, episcopi causari debent, quòd uel in uerbo dei annunciando, uel in ueritate fidei definienda, aut in sacramentis tractandis, ac ministrandis, quibus præcipue consistit ecclesiastica consociatio, sui fuerit ratio potior. Quippe quum, recte & ut decet, ni hæc faciant, iustas regibus pœnas dari debent. uindices enim sunt à deo constituti eis, qui malum faciunt. Nec propterea superior erat Azarias sacerdos Ozia rege Iudæ, quòd eius, & non regis erat in sancto sanctorum incensum adolere. Neque Ezechiel, quòd populi speculator à domino cōstitutus fuit, rege Babylonie, cui omnes Iudæi subijci,

DE ABSOLVTO

subijci, & inseruire iussi sunt, superior
dicendus fuit. Sacerdotum est ueritati
dicendæ studere, labia enim sacerdotis
(inquit propheta) custodient scientiam,
& legem requirent de ore eius, atq; al-
tari inseruire, nam omnis pontifex ex
hominibus assumptus, pro hominibus
constituitur, in his quæ sunt ad deum, ut
offerat dona, & sacrificia pro peccatis.
Regum uero, ut hi, reliquiq; omnes su-
orum munerum officijs sedulo insistât,
curare ac cogere, delinquentibûsque ius-
tas pœnas infligere. Verum, quia apo-
stolus manifeste omnes honores eccles-
iasticos (ut Chrysostomus probat) in
hac uniuersali, Omnis anima potestati-
bus sublimioribus subdita sit, compres-
hendit, regum authoritates, sacerdotum
sublimiores atq; superiores esse, fateri
compellimur. Ideoque illorum iudica-
to, nisi id pietati officiat, reliquos om-
nes stare oportet, ecclesiasticîq; omnes
perinde, ut laïci, quum tributa aut ue-
ctigalia

Etigalia indicuntur, iussu dei soluere tenentur. Nec hic immunitatem, aut priuilegium ecclesiasticum pretendere possunt. Quippe quum nullum, nisi quod regis beneficio concessum habuerint, ostendere ualent. Ex his liquet, & quam principii concessu episcopi habent potentiam, & apostolicam potestatem, hoc est eorum, qui pro Christo (ut inquit beatus Paulus) legatione funguntur, fuisse germanam atq; præcipuam, salutis uerbum toti mundi annunciandi, sacramentis mundum à reatu criminum purgandi, dona & sacrificia pro peccatis offerendi. Hac certe potestate (ut ad secundum rogatum ueniam) omnes apostolos fuisse pares, quando pariter, simul, & eisdem ipsis uerbis, Christus salutis author, & apostolorum magister eam illis tradidit, et qua Paulus Iacobo Petro, aut Ioanni, qui uidebantur columnę esse, nunquam cessis, argumentis, ex sacrisue petitis testimoniis,

DE ABSOLVTO

nijs, neque ita multo post, huc reuersus
rus, hic probare supersedeo. Sed papi-
sticæ assertores potestatis duas alias,
quasi prærogatiuas Christum Petro
commisisse dicunt, quibus eum reliquis
apostolis, & proinde Romanos pon-
tifices cæteris ecclesiæ episcopis præ-
stare uolunt. Alteram scilicet, uniuersi
populi dei pascendi, atq; regendi cu-
ram. Alteram in quouis (si quod for-
te occurrat) in fide dubio, sinceram ue-
ritatem infallibiliter potestatem defini-
endi. Quod si præstare possint, totus
mundus (quandoquidē omnes fidei ue-
ritatem, qua nos fore saluos non inanis-
ter credimus, scire auemus) collum sibi
ut subiiciat Romani pontifices merito
postularent. Sed his (ut uocant) præro-
gatiuis beatum Petrum cæteris Christi
discipulis præstitisse, quibus tandem pro-
bant rationibus uidendum est. Primo
uniuersalem (aiunt) gregis dei pascendi
curam uni beato Petro Christum cres-
disse,

disse, uel hoc argumento manifestū esse,
 quod ubi eum interrogasset, an plus a-
 lijs se diligeret, ac ille, etiam, responde-
 rit, Pisce, dixerit, agnos meos, unde tan-
 quam alijs plus diligenti, Petro maior-
 rem curam Christum credidisse par esse
 dicunt. Quibus uerbis maiorem, aut
 potiore Petro Christum curam com-
 misisse nō uideo, quā omnibus simul
 apostolis, quando dixit, Ite in uniuersū
 mundum, & prædicate euangelium
 omni creaturæ, docentes obseruare om-
 nia, quæcunq; mandauī uobis. et alibi,
 Sicut me misit pater, & ego mitto uos.
 Vos (inquit) non unum Petrum. Nam
 si totius ecclesiæ, aut omnium particu-
 larium ecclesiarum illis uerbis, potius
 quā istis Christus sui ouilis curam &
 sollicitudinem dedisse putetur: cur non
 &que ipsum Petrum, quum senioribus
 consenior, & testis Christi passionum
 scripserit, Pascite, dicens, qui in uobis
 est, gregem dei, eis etiam, quam eisdem

DE ABSOLVTO

ferè uerbis accepit, uniuersè curam, ecclesiæ supremam tradidisse dicendum erit. Quare ut ouium pascendarum curam, & sollicitudinem his uerbis, Pasce oues meas, Christum Petro commisisse se ambigendum non sit, ita, aut uniuersalem, aut supremam, plagam in Ioannis reuelatione minis, si quid sensui uerborum Christi, uel addiderit, uel subtraxerit, perterritus nemo pie mentis dicere audebit. Verum quòd solum Petrum, an alijs apostolis plus se amauerit, toties Christum interrogasse, & illum, etiam, respondisse legitur, magis diligenti (ut prædictum est) maiorem iure Christum commisisse curam arbitrantur. Id quod ex his uerbis recte elici possit nec ne, alius expendendum est, quam ob rem Christus uel solum Petrum, ut apud Ioannem est, dilectionem rogauerat, uel illi uni, pasce oues meas tunc dixerat. Cuius quidem rationem Augustinus, & Cyrillus pluribus in hunc, qui sequitur,

tur, sensum conuenientibus uerbis persequitur. scilicet, quum nec aliud toties audit à Petro, quàm se diligi, nec aliud toties commendat Petro, quàm oues suas pascere: huius interrogationis, & responsionis, commissæ que pascendarum ouium curæ rationem cognoscemus, si amoris officium cogitemus esse pascere dominicum gregem, sicut fuit timoris indicium, negare pastorem. Qui hoc animo (inquit Aug.) pascunt oues Christi, ut suas uelint esse non Christi, se conuincuntur amare, non Christum, uel gloriam dei: uel dominandi, uel acquirendi cupiditate, non obediendi, & subueniendi, & deo placendi charitate. Contra hos ergo uigilat toties inculcata ista uox Christi. Nam quid est aliud, si diligis me, pascue oues meas: quàm si diceretur, Si diligis me, non te pascere cogita, sed oues meas: sicut meas pascue, non sicut tuas: gloriam meam in eis quære, non tuam: dominium meum,

E ñ

non

DE ABSOLVTO

non tuum: lucra mea, non tua? Ex his beati Augustini uerbis liquet, cur tot interrogationibus Christus ex Petro dilectionis confessionem extorserat. nimirum ut in pastore se sui amorem imprimis requirere intelligat. At soli Petro Christus hoc tunc dixit, Pisce scilicet agnos meos: Apostolatus illi renouās dignitatem: ne propter negationem, quę humana infirmitate accidit, labefactata uideretur. Ter solus amorem rogatur, quòd cum alijs apostolatus nomine Petrus ab ipso Christo decoratus, ter in tempore passionis negauit. Iure ergo nunc ab eo terna dilectionis confessio petitur, ut terna negatio æquali confessionis numero compensetur. Ita quod uerbis commissum fuit, uerbis curatur. Petijt autem ab eo, si plus ceteris diligeret. nam qui maiorem clementiam in se domini fuerat expertus, maiore amore affici iure debebat. Nametsi cōmuniter omnes discipuli magna

gna perculsi formidine, quando domi-
 nus tradebatur fugerint: maius tamen
 crimen fuerat Petri, qui breuissimo in
 tempore ter Christum negauit. Quoni-
 am igitur maioris, clementia saluato-
 ris, peccati remissionem consecutus est:
 iure ab eo maior petitur dilectio. Cui e-
 nim plus remittitur, plus amare debet.
 ut ipse alibi dicit. Hæc Cyrillus. Quæ
 Augustini et Cyrilli lucida dictorum
 Christi expositio satis apertum facit,
 non ante alios apostolos, sed cum alijs
 ouium Christi rationalium pascenda-
 rum curam Petro istis uerbis, Pasce o-
 ues meas, renouatam fuisse. Nec aliud
 esse quod apud Ioannem dicitur, Pasce
 oues meas: quàm quod reliquis apo-
 stolis una cum Petro apud alios euang-
 gelistas dictum reperitur, Euntes ergo
 docete omnes gentes, baptizantes eos
 in nomine patris, & filij, & spiritus san-
 cti: docentes eos seruare omnia, quæ-
 quib; mandauimus uobis. Nam istis Chris-

DE ABSOLVTO

stum uerbis pascendi sui gregis curam
alijs apostolis dedisse nisi cōcesserimus,
quum alijs nusquam expressius legitur:
eos pastores fuisse dicere nō possumus.
Quod quā fuerit absurdum: omnium
esto iudicium. Ad secundam præroga-
tiuam ueniendum est, scilicet inconcusa-
sam in fide constantiam, quam uni inter
apostolos Petro, & post Petrum Ro-
manis episcopis Christum concessisse
omnibus (ut aiunt) neruis probare cō-
tendunt. Omniaque concilia uniuersa-
lia, quæ in Christi causa legitime con-
gregata catholicę nobis ecclesię, quam
diuus Paulus columnam, & firmamen-
tum ueritatis appellat, auctoritatem rea-
presentant, errare, et de ueritatis uia de-
flectere quum possint: à Romano epis-
copo Petro in amplitudinem potesta-
tis, atq; hanc constantię pręrogatiuā,
(ut ipsi dicunt) succedente, sincera, et o-
mnibus ueneranda fidei ueritas eorum
iudicio petenda est. Et ne quis me pu-
tet

tet hæc monstra somniare, aut comminisci, inter multos huius farinae, nostri temporis Alberti Pighij uerba in medium afferam. Sacrorum (inquit) scriptorum ueram germanamque intelligentiam docere, & testificari unam apostolicam (Romanam dicit) & ecclesiasticæ hierarchiæ præsidem prærogatiua singulari accepisse à Christo indeflectibilis fidei priuilegium, ad hæsitantium fratrum confirmationem in fide, euidentissime demonstrauius. Rursus. Quod sit summum in ecclesia tribunal, summum iudicium, cuius suprema, et sacrosancta iurisdictionis authoritas, nempe apostolicæ cathedræ & ecclesiasticæ hierarchiæ præsidis, sæpe euidentius fecimus, & confirmauius ex umbra & figura eiusdem in illa synagoga uetere, in qua omne difficile et ambiguum iudicium ad præsidem cathedræ et sacerdotes secum in eadem ministrantes domino referri mandatum est, eorum absq; ulla

DE ABSOLVTO

tergiuersione, exceptione, aut discussione, sequi definitionem et iudicium, inobedientesq; imperio sacerdotis prestandis, penes quem erat sacrosancta illa iurisdictionis autoritas, puniri mortis supplicio. Idem affirmare nititur clarissimis (ut sibi uidetur) Christi dictis ad Petrum Lucę uicesimo secundo cap. quod dicit se Christus rogasse pro Petro, ne deficiat fides eius, ad confirmandos fratres, hoc est (ut putat Pighius) reliquos apostolos hesitantes in fide. Sæpe etiam et passim Romanam sedem (quam unam apostolicam appellat, quā plures alias episcoporum sedes non secus ac Romanam illustres in ecclesia nostra scriptores hoc nomine dignentur) summum in ecclesia iudicium ob hanc in fide immutabilem constantiam, supremamq; iurisdictionis habere auctoritatem asserit. Quę secundum formam hierarchie ecclesiasticę, qualem pro sua uoluntate ipse fingit, de alijs iudicans, nullius alter:

alterius quàm dei iudicio subiacet. Hæc
 & multa alia in eandem heresim conspi-
 rantia uerbosius ab eo in sex libris scri-
 pta inuenimus, quos contra authoritatē
 ecclesię catholicę euomuit, quam unam
 columnam & firmamentum ueritatis a-
 gnoscimus secundum Paulum & acta,
 tum apostolorum, tum sanctorum post
 patrum: qui semper apostolorum ex-
 empla imitati pro omni in fide contro-
 uersia non ad episcopum Romanū, sed
 ad concilium uniuersale, tanquam eccle-
 się catholicę authoritatem, atq; in ueri-
 tate constantiam representans, decer-
 nenda, & definienda conuenerunt. ijs
 omnibus atq; alijs innumeris eius com-
 mentis uoluntarięq; dictis, quibus ec-
 clesię catholicę super Christum firmam
 Petram fundatę & stabilitę constantem
 ueritatis rationem derogare, & eam fal-
 so, ac impie ascribere nititur Romano
 pontifici: quem miror ad huiusmodi
 uoces, Herodis ab ægelo percussi, quòd

DE ABSOLVTO

populum dei honorem ei tribuentem non reprehenderit, exemplo doctum, non expauescere, omnibus (inquam) eius insomnijs respondere, quum huic rei locus non sit, supersedeo. Pauca tamen quibus facile illius lapsum, & turpem oscitantiam deprehendas, hic subnectemus. Ac primo dicā, totam scholam Parhisiensem (si quę eius, ut apud omnes est plus iusto magna, fuerit auctoritas) non solum huic sententię, aut potius cōmentitię papistarum opinioni reniti, et aduersari: uerum etiam sacro sancto constringere iureiurando, quot quot in theologia gradum adipisci uolunt, eius oppositum pro uirili ut sustineant, atq; diuulgent. Et tamen hanc (Parhisiensem dico) scholam, aut eius alumnos Ioannem Gersonem, & Gulielmum Occam, qui magnum studium multamq; operam in hanc papisticę auctoritatis assertionem eneruandam ac subuertendam contulerunt nemo uel ipse

ipse Romanus episcopus hereticos, aus-
 schismaticos ob hoc unquam uocare au-
 sus fuit. Verum quòd hunc suum pesti-
 ferum errorem sacris Christi, ecclesiae
 sponsi; eloquijs confirmare conatur,
 quæ in medium profert, ea nihil pro ipso
 facere dei adiutorio, et matris meæ ec-
 clesiae precibus fretus cunctis perspicuū
 facere non hēsito. Primo illud Deute-
 ronomij. 17. quod perperam, mutatis
 pro suo iure quibusdam, ille citat, quo,
 ut Achille nititur, quàm ab eo steterit
 dispiciendum est. Si difficile et ambiguū
 (dicit dominus) apud te iudicium esse
 perspexeris inter sanguinem & sangui-
 nem, causam & causam, lepram & non
 lepram: & iudicum intra portas tuas
 uideris uerba uariari, surge, & ascende
 in locum, quem elegerit dominus deus
 tuus, ueniēsque ad sacerdotes leuitici or-
 dinis, & ad iudicem, qui fuerit illo tem-
 pore, querēsque ab eis, qui iudicabunt
 tibi iudicij ueritatem. Et facies quod-
 cunq;

DE ABSOLVTO

cuiq; dixerint, qui præsunt loco, quem elegerit dominus, et docuerint te iuxta legem eius, sequerisq; sententiam eorum. nec declinabis ad dextram, neq; ad sinistram. Qui autem superbierit nō lens obedire sacerdotis imperio, qui eo tempore ministrat domino deo tuo, ex decreto iudicis morietur homo ille. Ex hac lege, quam ut figuram pontificiæ authoritatis in synagoga præcessisse dicit Pighius, omnis controuersie, quæque fuerit ipsa, supremum iudicium apud episcopum Romanum uult consistere. Ad ipsūmq; ab omni alia curia, tāquam à subfelijs ad rostra, rem omnem iure diuino deferri debere. Id quod Paulum, uel quum ad Cæsarem prouocaret, ubi ad Petrum præcepto dei debuit, uel hoc præceptum uniuersale, Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit, nec beatum Petrum ab eius uinculo excipiens, Romanæ ecclesiæ quum scriberet, non intellexisse, saltem obsequi noluisse.

noluisse certum est. In Africano uero concilio, cui etiā Augustinus intererat, omnes Africae episcopos hoc praeceptum Deuteronomij, ut ipse illud intelligit, non solum latuit, uerum eius etiam declarationi obstinate, et totis uiribus restitisse constat. Nec episcopus tunc Romanus sibi hanc supremi iudicij prerogatiuam per praeceptum dei, sed per canones, quos in Nicēam Bythiniae urbem coacti, patres Caesaris permissu (ut ex annalibus ecclesiasticis liquet) condiderunt, uendicasse legitur. Tamen ut crassam eius ignorantiam omnibus euidentem faciamus, tempus, quo, haec lex condita est, & uigere debuit, ostendemus. Deus ubi sobolem Abraham suae uerae hereditatis umbra, et imago ut esset prophetica, relicta (ut diximus) quoad manifestam rerum moderationem, reliqua hominum turba, sibi quasi populum peculiarem assumpsisset; eam temp, ab alijs diuisam instituit,

DE ABSOLVTO

certisq; legibus constitutę reip. necessa-
rijs, moralibus (inquam) ceremoniali-
bus, & iudicialibus latis, magistratus ha-
rum legum administratores, delinquen-
tiũque vindices creavit. Supremum
nempe sacerdotem, iudicem, & qui in
portis iudicabant. Quem huius reip.
statum ex monarchia & optimatum po-
tētia mistum, à deo institutum, quamdiu
populi Israēlitici consensus probavit, e-
ius constitutis magistratibus ipse popu-
lus parere dei iussu debuit. At ubi regem
constitui super se populus petierit, atq;
impetrauerit, quod ipsum fore deus eti-
am (ut ex eodem Deuteronomij cap.
patet) prędixit, magistratus antē supre-
mi suo iure regibus cesserunt. Id quod
non ex meo ipsius capite fictum, sed sa-
cra historia comprobatum iri, certo
ut quis intelligat, diligenter animaduer-
tat, tum regis Solomonis orationem,
Dabis ergo seruo tuo (post multa alia di-
centis) cor docile, ut populum tuum
iudic

iudicare possit, et discernere inter bonū
et malum: tum controuersiam illam pro
uno infante inter duas mulieres, utra eū
haberet, ortam, quę non à sacerdote, sed
Solomone finita est, denique, quòd
nunquam postea à sacerdote sed rege,
aut quem rex illi muneri præfecerat, su-
prema, à qua non licebat prouocare, la-
ta in aliqua lite sententia est. Quum hu-
ius igitur magistratus, summi scilicet
sacerdotis, in controuersijs transigen-
dis, ac decidendis potestas, manente
adhuc in suo typo populo illo prophe-
tico, abrogata fuerit, nec ulla iudicialia
illius reip. præcepta, quamuis à deo
edita, nunc in suo uigore manserint, re-
liquum est neque hanc legem, utpote
iudicialem, uim suam retinere dicamus.
Sed Pighius dicit eam fuisse umbram,
& huius Romanę sedis potentię, ac aus-
thoritatis figuram. Verum hoc eius cō-
mentum, et præter omnem rationem
uoluntarie dictum, ac apostolorum nū-
actis

DE ABSOLVTO

actis, tum per eos diuulgatæ doctrinæ
contrarium, uel hoc irrideri debet, quòd
quæ in illo populo, uelut ecclesiæ nostræ
tunc futuræ figuræ, & umbræ instituta
sunt, donec typus, & umbra manserit,
nec rei ueritas, aut corpus successerit, ea
in suo robore permanere, saltem non
penitus abrogatum iri, nulli uel medio-
criter sacris literis initiato dubium esse
poterit. Præterea quis præter huiusce-
modi fictæ authoritatis assertores, tam
impie desipit, ut apostolos huius pote-
statis per illud in uetere lege præceptum
tam aperte (ut illi somniant) significatæ
adeo oblitos, aut negligentes fuisse di-
xerit, ut uel pro definienda illa pro le-
gis obseruatione apud Antiochiam in-
ter gentes & Iudæos, utrosq; christia-
nos, orta lite, uel sæpe alias, etiam con-
tra ipsum Petrum, quòd ad gentes di-
uerterit, nō potius ab ipso Petro, quod
et facilius, et tutius fieri potuit: quam
à confessu et congregatione præsidum
ecclesiæ

ecclesiæ iudicium ac sententiam quæsi-
 rint. Quando (ut Pighio uisum est) ma-
 ior, & certior Petri, quam reliquorum
 omnium, apostolorum, discipulorum,
 & presbyterorum cœtus, fuit à Christo
 constituta authoritas, ac donata incon-
 cussæ in fide constantiæ prærogatiua.
 Cur itaq; non potius ad Antiochenam
 ecclesiam rescripserunt, uisum est spiritui
 sancto et Petro, quàm uisum est spiri-
 tui sancto et nobis. Quum articulus fi-
 dei, cuius præsertim notitia ecclesiæ hic
 peregrinanti, & per ænigma, donec per
 speciem uidere possit, ueritatem appre-
 hendenti tanto usui fuerit, habita eius
 promulgandi iusta, et urgente occasione,
 nobis doctrinam confirmatam ac stabili-
 litam ab eis excipientibus per eos mani-
 festari quoquo modo debuerit. Sed ap-
 postoli, licet in beato Petro, ut in seip-
 sis omnibus, postquam induti fuerunt
 uirtute ex alto, & in ueritate pariter
 confirmati, hanc fidei constantiam fu-
 isse

DE ABSOLVTO

isse nouerint, ac unusquisq; eorum, illā
 apud Antiochiam ortam in religione
 controuersiam, et alias omnes, à spiritu
 sancto omnem ueritatem doctus secu-
 re definire potuerit: tamen ne hoc ex-
 emplo alius pòst episcopus, si quando
 aliquis fidei articulus controuersus fue-
 rit, et dubius sua autoritate quid pro-
 uero sustinendum sit, statuere se posse
 crediderit: id pro certo, nisi generalis
 concilij probatum autoritate, ut non
 haberetur, suo facto docuerunt. Quod
 apostolorum consiliū imitati sancti pos-
 tea patres ecclesiæ, quum quæstio de
 fide occurrisset perplexa, non statim ad
 Romanū pōtificem eam detulerunt de-
 finiendam, sed trecentorum octodecim
 episcoporum in Nicæam Bythinia ur-
 bem Cæsaris tunc uniuerso orbi impe-
 rantis autoritate et edicto, non Romæ
 ni pontificis, ut annalia probant ecclesi-
 astica, congregatorum maioris partis
 consensu determinatam ueritatem a-
 gno-

gnosimus, et ueneramur. Hanc regulam, ubi in fide quippiam controuersum esset, primitiuam ecclesiam ipsorū uerbi (ut ita dicam) inspectorum prædicatione, actis, perpetua uita, dein sanguine fundatam, erectam, et consolidatā, quæ ad nos usq; peruenit, secuta ecclesia semper coluit. At si hic, quem nobis neoterici papistæ tradunt, modus inquirendi in fide ueri, si qua forte quaestio de ea oriatur, tam certus, tutus, distinctus, manifestissimis deniq; Christi uerbis (ut Pighius asserit) nobis commendatus fuerit, certe facilis, breuis, et compendiosus est, primo non satis mirari (ut præfatus sum) queo, quam ob causam illum apostoli, deinde sancti ecclesiæ patres, quos in Nicæam immensis expensis ad Arianam uesaniam extirpandam pñ principis constātini magni charitatis feruor ex omnibus christiani orbis plagis coëgit, ulli ue postea ad plus mille annos secuti non sint. Igno-

DE ABSOLVTO

rasse eos hanc ueritatis inuestigandæ
compendiosam uiam, qui nos uerbo fi-
dei, sine qua impossibile est placere deo,
ut illuminarent, missi sunt, dicere non
possumus. quippe quos et Christus ipse
docuit, et quem misit pater, spiritus o-
mni ueritate instruxit. Noluerunt ergo.
Quod quàm procul ab eo sit, ut etiam
dicatur hunc eos nobis ueri reperiendi
apertum et facilem modum inuidisse, e-
orum esto iudicium. Augustinus qui-
dem certe prouincialia concilia ad uni-
uersalium amussim et regulam non Ro-
mani pontificis fallacem in fide cōstan-
tiam estimāda, examinanda ac corrigen-
da contra Donatistas affirmare non ue-
retur. Ambrosius ad Valentinianum o-
mnem de fide quæstionem à sacerdotum
senatu agitari ac definiri, non item ab
uno Romano pontifice debere scribit.
sed imperiti hi, omniūque sacrarum
literarum rudes, et huius Romani præ-
sulis inconcussæ in fide constantiæ per
Chris

Christum ei concessę (ut papistę aiunt) et confirmatę priuilegię ignari, hunc post plus mille annos per Pighium ac id genus recentiores theologos certum ac presentem iam demum reperiunt ueri inuestigandi modum qui scire potuerunt. Pręsertim quę non ab hominis prudentia inuentis, sed datis optimis, atq; donis perfectis à patre luminum, qui dat omnibus affluenter, descendentes, in ueritate nobis tradenda illi quidem nixi atq; confisi sunt. Habeat igitur suam sibi Pighius eiusq; similes, plusquam dubie certam ueri inueniendi uiam. nobis uero, quam apostoli, & sancti deinde ecclesię patres apostolos imitati tradiderunt, concedant atq; relinquunt. Hęc de apostolis, apostolorumq; successoribus episcopis (plura certe q̃ quibus opus est) diximus, ut ostenderemus falsum esse quod Pighius, et id genus papistę alij tam frequenter mentientes inculcant, uniuersam scilicet

DE ABSOLVTO

licet Christi ecclesiam Petri, et Romanę
post Petrum cathedrę semper agnouisse
prerogatiuam, et priuilegiũ, quoties-
cunq; fidei quęstio agitata est. Sancti e-
nim, et uenerabiles patres ad uaria mon-
strorum genera heresum extirpanda,
quę subinde callidis nostri perennis ho-
stis insidijs, et astutijs suboriebantur,
collecti, quum de fide (ut diximus) con-
trouersia agitaretur, eam non ad sedem
Romanam, quod factu erat facillimum,
et (ut isti dicunt, sed ego non credo) tu-
tissimum, determinandam detulerunt:
sed magnis laboribus, ingentibus ex-
pensis, longis itineribus, relictis inte-
run suę curę commissis ouibus, aposto-
lorum exemplo docti, in unum locum
Cæsaris edicto designatum contende-
bant, ubi fidei ueritatem Christi, pro-
missis nitentes (cum patribus enim ec-
clesię, quos uerbo fidei oues suas pasce-
re et regere uoluit, se ad consummatio-
nem seculi usq; fore pollicitus est) om-
nibus

nibus amplectendā uenerandam et ex-
 osculandam immutabiliter exposuerūt.
 Id quod si sincerius, tutius, maiore
 cum authoritate saluis etiam tantis la-
 boribus, & quod præcipuum erat, suo-
 rum custodijs pecorum insistentes ac in-
 uigilantes: unius Romani episcopi ora-
 culo ex dei manifestissimis uerbis (ut isti
 affirmare conantur) certitudinem ha-
 bente facere potuissent, et seipsi his o-
 mnibus leuauissent, et Cæsarem uerę fi-
 dei, et pietatis intelligendę desiderio ca-
 ptum ueritatem ipsam breuiter, et maxi-
 mo cum compendio docuissent. Quan-
 do si tunc illi dixissent illustrissime prin-
 ceps, quod uarię apud nos, in fide no-
 stra, quæ una omnino esse debet, quæ-
 stiones, indēque sectæ, subnascantur,
 mirari non oportet. Nam cuius signo
 in labbaro tuo tot hostium millia uicisti
 is hoc fore nobis prædixit. Verum u-
 num nobis, quum hinc in cœlum disce-
 deret, sua uice præsentem, in fidei ue-

DE ABSOLVTO

ritate indeclinabiliter à se confirmatum,
ac uniuersalem ecclesiæ suæ pastorem
(ut patet) uigilantissimū Petri apostolorum
principis autoritate fungentem Romanum
episcopum reliquit, cuius in omni controuersia
iudicato, ut qui in iudicio errare non potest,
standum est. Quare non conturbet tuam
maiestatem hæc inter nos de fide orta
controuersia, nec ab extremis terre
finibus episcopos in unum locum cogendi
inane perdas operam, quum unius
Romani episcopi, qui Christi uice nobis
præest, pronunciatum et tuo pietatis
sintubundo amoris certius
satisfaciet, et nos magna solitudine,
qui ueritatem omnes docere debemus,
liberabit. Huiusmodi si pio principi non
adeo pridem ad Christianissimum conuerso
dixissent, et ipsum magnis sumptibus et
se grauibz laboribus, posterorūque
omnes ueritatis inquirendæ ingente
solitudine haud dubie liberauissent.
Sed quòd hæc non dixit

dixerint, in causa fuit, quòd hanc Romani pontificis auctoritatem ascrititiam et has prerogatiuas. fictas ac falso illi ascriptas, nec à Christo concessas fuisse certo cognouerunt. Quod ipsum reliqua huius Pighij ac eius farinae aliorum scripta manifestissime produnt. Aiunt enim pontifex Romanus de alijs dei concessu iudicare, at ipse nullius præter dei iudicio subiacere debet. Nec rationi certe consentaneum esse arbitrantur, caput inferiorum membrorum iudicio obnoxium fore. Ex quo hoc ego deduco. sed Romani presbyteri, & reliqui ecclesiæ episcopi Romanum pontificem pro re nata coram se causam dicere sæpe coegerunt; ergo illi Romanum episcopum pro capite à Christo his privilegijs donato nunquam agnouerunt. Damasus enim pontifex Romanus adulterij accusatus (inquit Sabellicus) multa cum indignitate, et personæ, quam sustinebat, sugillatione coactus est in publico

DE ABSOLVTO

blico antistitū conuentu adulteriū causam dicere. Xistus Romanus etiam episcopus, inter initia sui pontificatus à basso quodam in iudiciū fuit adductus; et in septem et quinquaginta antistitum conuentu omnibus est absolutus suffragiis. Hec licet uel lusco apertum fecerint, patres ecclesie Romani pontificis hanc cōmentitiam potestatem nunquam agnouisse, illius tamen patroni centones semper consuentes, et omnia, quibus suum suffulciant errorem, dispicientes, ut Hierosolymitano concilio Petrum, ita episcopum etiam Romanum reliquis conciliis prefuisse asserunt. De Petro quod dicunt per sacras literas non constat. Imò contrà Iacobus, tanquam preles, senatus sententiam pronuntiabat. De Nicena synodo hec nobis reliquit Sozemenus. Communicabant in consilio Niceno ex apostolicis quidem sedibus Macarius Hierosolymitanus, Eustathius iā præsidens Antio-

tiochenę apud orientem ecclesię, & Alexander Alexandrię. Iulius autem Romanus episcopus propter senectutem defuit. Erantq; pro eo presentes Vitus & Vincētius presbyteri eiusdē ecclesię. At ubi domum regio apparatu instructam imperator ingressus esset, tum cū eo (inquit Theodoretus) resedit sacratissimus ille chorus. Primus itaq; Eustathius Antiochenę sortitus ecclesię præsulatum. Post hunc Eusebius cognomine Pamphili. Ecce hic nulla fit ante alios, sed neque cū alijs Romani episcopi mentio. Deinde. At ubi imperatoris (inquit) religiosum in fide affectum multis Eustathius extulisset laudibus, tū ille episcopos affatus, post multa alia de concordia, tandem dixit. Expellentes igitur hostile certamen ex verbis diuinitus inspiratis solutionem questionum mente percipiamus. Absacris ergo literis, quę omnis de fide iudicij assumptis esse debent, nō ab episcopo Romano

mano

DE ABSOLVTO

mano quaerenda et haurienda est ueritas. Id quod diuus Cyprianus his uerbis confirmat. Si canalis aquę, quę copiose prius, et largiter profluebat, subito deficiat, nonne ad fontem pergitur, ut illic defectionis ratio noscatur, utrū ne crescentibus uenis in capite siccauerit, an uero integra inde, et plena procurrens in medio itinere destiterit. At si uitio interrupti, aut bibuli canalis effectum est, quominus aqua perseueranter continua ac iugiter flueret, refeito et confirmato canali, ad usum atq; potum ciuitatis aqua collecta eadem ubertate atque integritate repræsentatur, qua de fonte proficiscitur. Quod & nunc facere oportet dei sacerdotes præcepta diuina seruantes, ut in aliquo si nutauerit & uacillauerit ueritas, ad originem dominicam, & euangelicam, & apostolicam traditionem reuertamur, & inde surgat actus nostri ratio, unde et ordo surrexit. Hęc beatus scripsit Cyprianus
ad

ad Pompeium contra Stephanum tunc Romanę urbis episcopum, docens à Romana sede non esse omnino petendam ueritatē, sed à sacris, et apostolicis scriptis & traditionibus. Ad Quirinū etiam scribens, Paulus quoq; (inquit) prospiciens concordie, & paci fideliter consulens in epistola sua posuit, dicens, Prophetę autem duo, aut tres loquātur, & cæteri examinent. Si autem alijs reuelatum fuerit sedenti, ille prior taceat. Qua parte docuit, et ostendit multa singulis in melius reuelari. Ex his nemini non liquet, nec imperatorem, qui ob honorem beati Petri magna Romanū episcopum prosequebatur reuerentia, nec sanctissimos patres romani episcopi in fide constantię prærogatiua aliqua nixi, sed sacrarum literarum germano sensu, quo excutiendo alijs, prout deo unicuiq; reuelare placet, episcopo Romano pares sunt, hęreses condemnasse. Quum igitur satis constiterit huius Pi-

ghij

DE ABSOLVTO

ghij, eiusque similium ficticię Romani pontificis authoritatis assertorum insomnia, atque commenta falsa et inania nullam prorsus à Deuteronomico præcepto, aut ecclesię patrum confessione, usū ue authoritatem habentia iacere, ad aliud eorum simile argumentum Christi dictis Lucę. 22. (ut ipsi rentur) confirmatum, eneruum ac debile similiter esse ut ostendamus pergendum est. Christus (aiunt) orauit pro Petro, ut ipse aliquando conuersus confirmaret fratres suos. Ex quo et soli Petro probare nituntur Christi precibus impetratam in fide inconcussam constantiam, et fratres suos, hoc est (ut illi uolunt) reliquos apostolos in eadem fide confirmandi authoritatem. Cuius quidem dicti germanum ac sincerum intellectum antequam aperiā, tota illa historia repetenda est. Apostoli, ut alias, ubi Christus sui hinc discessus mentionem fecisset, ita hic etiam post supremam cum
ma=

magistro cenam, de futuro (ut ipsi rati sunt) inter se primatu contendebant. Non quis eorum regibus, aut mundo dominaretur, sed quis suę societatis reliquis, ubi dominus hinc discesserit (ut gręcus huius contentionis interpret ait) domini uice pręesset. Verum magister, qui se humilitatis exemplum semper prębuit, et, quum dominus esset, ministrare, non ministrari uoluit, æquilatē inter se ab ipso institutam ut agnoscerent, illorum neminem alio superiorem, nisi de se ceteris humiliter sapiendo (humilitatem enim solam exaltare sepe ostendit) esse docuit. Vnde Ambrosius. Vna datur omnibus forma sententię, ut non de pręlatione iactantia sit, sed de humilitate contentio. eo quod se dominus proponit imitandum. Et ne regum aut principum instar eorum quispiam reliquis imperaret, prorsus uetuit. Quod utinam Romani episcopi, qui Petri in fide constantiam iure se sibi uen dicare

DE ABSOLVTO

dicare dicunt, diligentius attenderent. Nunquam profecto suis collegis, nedū regibus se ipsi autoritate aut potentia anteire dicerent, regiūmque munus obirent. Sed iam quum reges, quę ad ecclesiasticam præfecturam, aut dignitatem pertinent, munia exequi, uel fungi possent, interim ipsi, et regibus se superiores, sed falso, esse dicūt, et in suos subditos regale, nisi mauis dicere tyrannicum munus exercent. Quid enim aliud est stipatorum corona cingi, uestigalia, tributāq; à subditis exigere, quæstores, & id genus alios magistratus, qui deliquerint, aut leges uiolauerint, eorum uindices, quod regum esse Paulus scribit, in rep. constituere, quā uerē uos reges esse prædicare? Atqui ex uestro assumpto hoc ego infero. Regum (uos dicitis) quę ad religionem spectant, tractare nihil interest, sed uos Romani episcopi regum potentia, dominio, ac autoritate quum fungamini, reges uos esse

esse negare non potestis: spiritualia ergo tractare, uestra minime interest. Pergamus ad reliqua Christi in prædicto luce cap. uerba discutienda. Vos autem estis qui permansistis mecum in tentationibus meis. et ego dispono uobis, sicut disposuit mihi pater meus, regnum, ut edatis et bibatis super mensam meam in regno meo, et sedeatis super thronos duodecim tribus Israël. Ecce adhuc in omnibus his apostolorum equalitatem. Sed quod sequitur pro se facere Pighius putat. Videlicet. Ait autem dominus Simoni. Simon ecce Satanas expetiuit uos, ut cribraret, sicut triticum. id est (inquit Beda) uos tentare, & uelut qui triticum purgat, uentilando concutere. Ego autem (inquit Christus) rogavi pro te Petre, ut non deficiat fides tua, et tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos. Hic ego uos rogo, qui ex his Christi uerbis ad Petrū, Petri, & Romanorum pontificum in fide constantię præ-

DE ABSOLVTO

prærogatiuam asseritis, an Christus, quum patrem orauit (quod apud Ioannem, & alios euangelistas eum sæpe fecisse legimus) ut apostolos, non solum Petrum, in ueritate sanctificaret, hanc inconcussam fidem, quam totus mundus ad eorum prædicationem acciperet, eis impetrauit nec ne? Quod si dixeritis, ut dicere est necesse, exauditus est enim pro reuerentia sua, non ergo Petrus solus hanc in fide firmitudinem accepit, neque fratres suos collegas, sed deus ipse, misso ad filij, etiam mittētis, preces, paraceto spiritu sancto, qui docuit eos omnia, suggessit eis omnia, quæcunq; dixit eis Christus, in fide indeclinabiliter confirmauit & stabiliuit. Id Paulus de se testatur, scilicet quòd neq; ab homine, neq; per hominem euangelium acceperit, aut didicerit, sed per reuelationem Iesu Christi. Quum igitur non solum Petro, stabilem in fide constantiam, sed omnibus apostolis

Chris

Christus sua oratione impetrauerit, nā uos (inquit) non unus Petrus, induemini uirtute ex alto, & reliqui omnes apostoli una cum Petro, ante quos nec Petrus, spiritu sancto suggerente eis omnia, omnēque ueritatem docente, supra firmam Petram radicati, ac edificati fuerint : aliud quippiā ex his Christi uerbis elicere oportet, quam aut soli Petro fidem firmam ac stabilem eum impetrasse, aut suos collegas, alios apostolos, alioqui uacillantes, in fide ut ipse confirmaret, iussisse. Quippe qui & simul cum Petro spiritum ueritatis acceperunt, & in uniuersum mundum, euangelium ut prędicarent, pari legatione missi sunt. Scrutemur ergo scripturas. Nam in illis ueritatem lucere censendū est. Christus, qui statim futurum nouit, ut Petrus ipsum negaret, ne fidem prorsus desereret, & post negationem de apostolatus munere desperaret, oratione sua animum eius pręuertit. Vnde

G ij

Chrys

DE ABSOLVTO

Chrysostomus. Non dixit, Rogavi ut non neges, sed ne deferas fidem. Et Cyrillus, admirare (inquit) exuberantiam diuinę patientię ne diffidere discipulum faceret, non dum parrato crimine, largitus est ueniam, ac iterum ipsum in apostolicum gradum restituit, dicens, Confirma fratres tuos. Quod de apostolis dictum esse intelligi non potest. Sed, ut Beda dicit. Sicut tuam fidem ego orando protexi, ita tu infirmiores, ne de uenia desperent, confortare memento. Pręterea, licet hac oratione Petro perpetuam in fide constantiã Christus petierit, ac dubio procul obtinuerit, non tamen propterea episcopis item Romanis. Nam quę omnes apostolis episcopi succedant, pari ratione eorum etiam probitatem, & fidei firmitatem, quam haud dubie Christus orando à patre deo ipsis apostolis impetrauit, uendicare sibi possunt, de quo utinam tam uere se ipsi episcopi iactare possint, quã scis

REGIS IMPERIO. 51

scimus omnes id esse falsissimum. Vis-
dere est igitur hæc pro Petri priuilegio,
nedum Romanorum pontificum, nihil
omnino facere, sed Petrum in aposto-
latus gradum, non obstante tunc futura
negatione, cum alijs restituendum esse
docere. Sed quemadmodum si ex his
uerbis Christi in fide constantiæ præro-
gatiuam Petro, & proinde Romanis
episcopis Christum concessisse papistæ
probauerint, tamen uel regum potentis-
am, uel eos coram se causam dicere co-
gendi, aut omnem litem definiendi au-
thoritatem, concessam esse ex hoc osten-
dere nunquam possint: ita ego, atq; uti-
nam pro immensa sua clementia exau-
diret me, ut firmi & stabiliti in fide, ac
morum probitate episcopi Romani tan-
dem fuerint, assiduis precibus Christū
interpellauerim. Nunquam profecto si-
bi hanc eminentiam falso arrogassent,
nunquam orbis noster tot scatuisset si-
monijs, tot stupris, tot incestibus, quod

DE ABSOLVTO

se dicant romani episcopi pro suo iure, etiam contra præceptum dei dispensare posse, eo quòd Christus Petro dixit, Quodcunq; ligaueris uel solueris super terram, ligatum aut solutum erit in cælis. ex quo illi inferunt, qui dicit quodcunq; nihil excipit. Atq; ita multi cum multis, quæ deus ipse, Leuitici decimo octauo, conceptis uerbis prohibuit, matrimonia contraxerunt. Nec illa præcepta fuisse cæremonialia (ut illud obiter perstringam) aut iudicialia dici potest. Quum & in principio illius cap. & in fine uitia illic nominata, quæ declinare populum suum uoluit, consuetudines, et legitima Aegypti, eorùmque, quos propterea terra illa euomuit, abhominations, quibus terram Chanaanam polluerunt, deus appellat. Custodite (inquit) legitima mea, atque iudicia, et non faciatis ex omnibus abhominationsibus istis. Omnes enim execrationes istas fecerunt accolæ terræ, qui fuerunt ante

ante uos. Cauete ergo, ne & uos similiter euomat, quā paria feceritis. At quis tam insanit, ut dicat Aegyptos, aut populum Chananeum execrationes, et abominations commisisse, uel eos propterea terram illam euomuisse, quia ceremonialia, & iudicialia dei praecepta, quae tunc primum condita erant, nec praeter Iudaeos, illis quisquam fuit obnoxius, non custodierunt. Si igitur (ut eò reuerter unde digressus sum) adeo infide, et morum probitate (ut papistae eos esse asseuerant, & deos terrestres appellare non uerentur, quod ipse Paulus ferre non potuit) Romani episcopi ad uotum meum stabiliti, ac confirmati fuissent: istos incestus, quibus, inter alia nostra flagitia iram dei grauiter prouocauimus, nunquam habuissemus, tot bellis orbis noster christianus stetisset inconcussus, tot cedes, quibus (proh dolor) ferè deleta sunt genera hominū, nunquam perpetratae fuissent. Concede

G. iij

ergo

DE ABSOLVTO

ergo Christe per uiscera misericordiae
tuę, ea sanctitate, ea pietate, ea denique
fidei constantia episcopus Romanus,
atq; reliqui omnes ecclesię tuę pręsules
tandem polleant, ut et iram tuam, quam
indies magis magisque iuste ueremur,
placare & ascendere ex aduerso (ut pro-
pheta inquit) murumq; se irę tuę oppo-
nere pro domo Israhel possint, et nos in
unitate fidei, et charitate mutua tran-
quille hic uiuamus. Et quia alia adhuc
Christi dicta adducunt, quibus peruerse
se intellectis propositum suum pontificiæ
authoritatis patroni confirmare nitun-
tur, illa etiam nihil pro eis facere doce-
bimus. Afferunt illud tritum Matth. sexto
decimo, Tu es Petrus, & super hanc
petram ædificabo ecclesiam meam, &
portæ inferi non præualebunt aduersus
eam. Et postea. Tibi dabo clauēs
regni cœlorum, et quodcunq; ligaue-
ris super terrā, ligatum erit & in cœ-
lis. Et quodcunq; solueris super ter-
ram

ram, solutum erit & in coelis. Petram
 fuisse Christum, nemini qui Paulum
 aut prophetas legerit, in dubium uenire
 potest. Quādo aliud fundamentum, ne-
 mo ponere potest, pręter id, quod posi-
 tum est Iesus Christus. In Petro autem,
 quod a petra, unde nomen accepit, sta-
 bilitatem, et immutabilem constantiam
 habuerit, ecclesiam hic in terris peregrin-
 nantem, quę columna (inquit Paulus)
 et firmamentum ueritatis est, et mater
 Petri, et omnium, qui dei filij esse uo-
 lunt, Christum intellexisse beatus Au-
 gustinus author est. In retractionibus e-
 nim, dixi in quodam loco (inquit) de a-
 postolo Petro, quod in illo, tanquā in
 petra, edificata est ecclesia. sed scio me
 postea sic exposuisse, quod à domino
 dictum est, Tu es Petrus, & super hęc
 petram ædificabo ecclesiam meam, ut
 super hunc intelligeretur, quem confes-
 sus est Petrus, dicens, Tu es Christus
 filius dei uiui. ac si Petrus ab hac petra

DE ABSOLVTO

appellatus, personam ecclesię figuraret, quę super hanc petram ędificatur. Non enim dictum est illi, Tu es petra, sed tu es Petrus. Petra autem erat Christus. Quę confessus Simon, sicut ei tota ecclesia confitetur, dictus est Petrus. Hęc Augustinus. Simon igitur (ut Augustino placet) Petrus, hoc est firmus, stabilis, ac consolidatus pro sua persona dictus non est, sed quatenus figurata generalitate ecclesię super Christum firmam petram fundatę personam gessit. Nam si Petri personā respexeris, quis apostolorum omnium eo uacillantior fuit? qui & breuissimo in tempore, ad ancillę etiam interrogationem, in passione dominū ter negauerat, & post passionem sua simulatione gentes ad Iudaismum illexerat, adeo ut Paulo qui reprehenderetur, dignus uisus est. Hanc etiam firmitatem non pro se, sed quòd ecclesię typus erat, Simonem accepisse, sequentia Christi uerba probant. Et portę inferi

feri (inquit) non præualebunt aduersus eam . nempe ecclesiam . quæ à petra Christo, quòd super eam fundata, erecta, ac stabilita sit, immutabilem sumpsit constantiam . Portas inferi, hereses, schismata, et id genus alia, propter quæ inferno huius etiam ecclesiæ filij digni sunt, recte cum Hieronymo intelligimus . Quæ quidem portæ inferi aduersus ecclesiæ filios præualere nõ possunt, modo aut in eius eruditione permanent, aut post lapsum acceptumque uulnus eius cataplasmate, id est pœnitentiæ sacramento, quæ post naufragium secunda tabula à Hieronymo uocatur, se denovo purgari, ac curari expetierint . Quoniam igitur in horas labimur omnes, & nemo sine crimine uiuit, opus est, ut lapsi, erigamur, et potestate peccata remittendi, & secreta fidei nostræ prædicandi, et aperiendi . Quæ sanæ potestas, secundum Ambrosium regni cœlorum clauis hic dicitur . Has clauis quamuis
Christus

DE ABSOLVTO

Christus ecclesie in petro significatę, aut si uelis ipsi Petro hic pollicitus fuerit, tamen usque post suam resurrectionem, quando in omnes simul insufflando dixit, Accipite spiritum sanctum, quorū remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt, eas non dedit. Quoniam antequam Iesus fuit clarificatus, spiritus, id est, potestas remittendorum peccatorum, datus nō est. Quare qui ex illo Christi promisso primatum Petro attribuunt, quōd reliqui omnes simul cum Petro ccelorum clauēs actu acceperint, æqualitatem omnium apostolorum profiteantur.

Quam quidem apostolorum æqualitatem, quia in præcedentibus breuiter, & quasi ad aliud accincti ostendimus, eam in præsens multis sacre scripturę testimonijs confirmabimus. In uetere testamento, ubi plura sunt horum apostolorum, qui, & quales futuri erant, indicia, nullum tamen unquam ostendere quis potest,

potest, quo omnes illic pares non dicuntur. Montes appellantur, idq; unaquaq; ratione omnes. Fundamenta, idq; pariter. Pastores, piscatores, euangelizantes, similiter omnes. Nec huc afferre oportet illud Deuteronomij præceptum, utpote pontificij primatus figuram, quod falsum esse supra docuimus. Per huius enim legis amplam auctoritatem, nulla usquam lis, aut controuersia, uel inter sanguinem et sanguinem, causam & causam, lepram et non lepram occurrere potest, quæ ad episcopum Romanum referri non debeat. Quo ergo loco regia habebitur maiestas à deo ordinata uindex in iram ei, qui male agit? Cui omnem in ecclesia gradum, altari inservientem, sacerdotalem, apostolicum, propheticum iubente per apostolum deo subditum esse supra plus satis probatum est. Quo (inquam) loco hæc potestas esse poterit, a qua ad supremam, dei etiam (ut ipsi

DE ABSOLVTO

ipsi dicunt) præcepto, Romani tribunalis auctoritatem in omni causa prouocare licet: Verum deus, qui Petrum et tributum soluere iussit, & legi talionis dixit esse obnoxium, quod gladio priuata auctoritate percussit, debitamque suis magistratibus unumquemque exhibere fidem, & obedientiam docuit, duo præcepta ex diametro sibi repugnancia nobis seruanda nunquam proponeret. Quid etiam, quod nullum alium, quam qui in rep. institutus fuerit iudicem haberi uoluit? Id quod uel tunc manifestissime docuit: ubi eum de turba aliquis, ut frater suus secum hereditatem diuideret, iubere postulauit, homo, quis me constituit iudicem, aut diuisorem super uos, quum interrogando responderit. Quum ergo nec hac Deuteronomica lege sibi prælationem aliquam apostolorum quispiam assumere potest, ceterisque omnibus, quæ in uetere de illis dei testamento memorantur, pares fuerint,

fuerint, pares omnino eos fuisse dicere non hesitabimus. In nouo Christi testamento idem uidere est. Christus loquitur. faciam uos piscatores hominum. Vos estis lux mundi. Vos estis sal terre. Simul et pariter omnibus dicit, Ite in uniuersum mundum, & predicate euangelium omni creature. Se ipse cum eis, non solo Petro, omnibus diebus usq; ad consummationem seculi fore pollicitus est. Simul pro omnibus orauit. Omnibus regni coelorum clauis una & pari iure comisit, dicens, Accipite spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt. Omnibus simul, quem promisit, spiritum ueritatis misit. Ipse denique spiritus omnibus aequaliter, quoad eius scire licet, omnia suggessit, quaecunq; Christus eis dixit. Omnem ueritatem docuit. Vobis (inquit) simul omnibus locutus, datum est scire mysteria regni dei. Omnibus parem infir-

DE ABSOLVTO

firmos curandi, demones expellendi,
mortuos suscitandi, regnum cælorum
& pœnitentiam prædicandi, ad uictum
necessaria capiendi potestatem, ac autho-
ritatem dedit. Beatus Paulus deum in
ecclesia sua primum apostolos, absq;
ulla auctoritatis distinctione, posuisse
Corinthiis scribit, ac se ipse cum Petro,
et in ueritatis euangelij notitia, et ipso
apostolatu composuit, atque parem se
illi utroq; fuisse ad Galatas scribere non
uerebatur. Mihi quidem (inquit) qui ui-
debantur esse aliquid: nihil contulerunt.
Sed contra quum uidissent, quòd credi-
tum est mihi euangelium præputij, sicut
et Petro circumcisionis (qui enim ope-
ratus est Petro in apostolatum circum-
cisionis, operatus est et mihi inter gens
tes) et quum cognouissent gratiam, quæ
data est mihi, Iacobus, et Cephas, et Io-
annes, qui uidebãtur columnæ esse, dex-
tras dederunt mihi et Barnabæ societatis,
ut nos in gentes, ipsi autem in circum-
cisionem.

cisionem. Petrum etiam, quod non recte ambulauit ad ueritatem euangelij, reprehendere non metuit. In se uero & Christum loqui non dubitauit, & omnes, ut se imitarentur, quemadmodum & ipse Christum secutus est, cohortatur. Vtrū iam alteri uel morū probitate, uel euāgelij cognitione, uel fidei constantia, apostolatusue authoritate antecelluisse dicemus? Quid quod Christus nullā de prepositura, sed de humilitate, quæ una exaltat, inter apostolos omnino cōtentionem esse uoluit? Aequalitatem docuit. Subditos esse sublimioribus principum potestatibus omnes pariter iussit. Quæ etiam beatus Bernardus de consideratione ad Eugenium, per hæc Christi uerba, Tu es Petrus &c. sibi primatum, et dominium in ecclesiam uendicantem scripsit, non abs re erit hic misserere. In criminibus (inquit) non in possessionibus est potestas uestra. Propter has enim, et non propter illas cla-

H

ues

DE ABSOLVTO

ues accepistis. Quomodo ergo audes
usurpare, aut dominatus apostolatum,
aut apostolatus dominatum. Planum
est quod ab utroq; prohiberis. Si utrunq;
simul habere uoles, perdes utrunq;
Alioqui non te exceptum illorū nume-
ro putes, de quibus conqueritur deus.
Ipsi regnauerunt, et non ex me: princi-
pes extiterunt, et non cognoui eos. Si
interdictum habemus audiamus edictū.
Qui maior est uestrum, fiat sicut minor,
et qui præcessor est, fiat sicut minister.
forma apostolica hæc est. dominatio in-
terdicitur, conceditur administratio.
Hæc ille. Præterea si ex his uerbis Chri-
sti Matth. 16. tā manifestus cunctis Ro-
manę sedis patuerit primatus: quid tan-
to astu, tot technis, tali inescatione o-
pus erat. Eugenio quarto, quibus Io-
annem Paleologum orientis impera-
torem, ac gręcos episcopos in Floren-
tino illo, furtim, & præter Cæsaris au-
thoritatem coacto, concilio quum ali-
ud

ud etiam concilium Basilię celebraretur,
 in suam sententiam diu refragantes, &
 renitentes, tam diuturnę in Italia morę
 impatientes traxerat, & quasi ui impu-
 lerat. Quoniam igitur hæc nihil pro
 Petri, nedum romanorū pontificū pri-
 matu persuadendo, ne dicā, probando
 aut confirmando, uirium habere lucus
 lenter ostensum est, ad aliud ad huc u-
 num, quo uehementer papistę omnes
 commouentur, argumentum reiñien-
 dum ueniendum est. Videlicet, ne Chris-
 tiana consociatio (nisi unus uice Chri-
 sti episcopus toti ecclesię præsit) ace-
 phala, & sine capite, monstri instar, esse
 se uideatur. Bone deus. Vsq; à deo hi
 cecuciunt, ut se suo imprudentes iugu-
 lare gladio non perspiciant. Etenim quū
 ἀκέφαλον monstri instar corpus, nisi
 Christi uice Romanus ei præsit episco-
 pus, ecclesia eis esse uideatur, interim
 ipsi aliquando bicipitem, alias tricipitē,
 nonnunquam quadricipitem, uel mini-

DE ABSOLVTO

mum dubij capitis eā manifestissime faciunt. Quis enim in ecclesiasticis historijs uel mediocriter exercitatus, fuisse simul, alias duos, alias tres, quatuor etiam aliquando antipontifices nesciat. Sed unum aliquem (dicunt) quando Christus hinc in longinquam regionem, ut accipiat sibi regnum, discessit, ecclesiae praesidere oportet episcopum. Quasi uero aut Christus sui corporis, quae est ecclesia, caput, postquam in caelum ascenderit, esse desierit, Quum Paulus dicat, Ipsum dedit caput super omnē ecclesiā, quae est corpus eius. aut iam eā sua uirtute regere neglexerit, uel propter longinquam distantiam non potuerit, aut in montibus errare permiserit, & relictis rursus nonaginta nouem, centesimam ouem tandem inuentam, iterum humeris suis in ouile reportare uoluerit. Imò Christus cum patribus ecclesiae, quum apostolos praedicatum, et suam ecclesiam in uerbo fidei gubernatum, ac
in

in pia religione pro uirili retenti misc-
 rit, se fore usq; ad consummationem sæ-
 culi promisit. Cetera uero, iam consti-
 tutis in quauis rep. magistratibus om-
 nia ipsius ecclesiæ membra, nisi, si quod
 religioni, & pietati officiat, præcipiant:
 parere & subiici uoluit. Nam si nouum
 magistratum ecclesiæ Christus præfecis-
 set, cur Paulus omnes sublimiori pote-
 stati, de principibus loquens, ne nomen
 domini & doctrina blasphemetur, sub-
 ditos esse iussit? Chrysostomus enim
 huius præcepti causam sic scribit, τοῖσι
 δὲ τοῖς ἡγεμενικοῖς, ὡς οὐκ ἐστὶ ἀνατροπὴ
 τῆς κοινῆς πολιτείας ὁ χρεὶς τοῦ πατρὸς
 αὐτῶν νόμους εἰσάγαγεν, ἀλλ' ἰδίᾳ διορ-
 θῶσθαι βελτίονι. καὶ ὅτι πολὺς πόριε φέρει
 λόγος τότε, ἐπὶ σωσθαι καὶ καινοτομία δι-
 βαλλῶν οὐκ ἀποστόλους. καὶ ὡς ἐστὶ ἀνα-
 τροπὴ τῇ κοινῇ νόμων ἀπαντὰ καὶ ποιῆ-
 τας καὶ λέγοντας, hoc est. facit uero hoc
 ostendens, quod non ad subuersionem
 communis reip. Christus, quas ipse con-

H iij

didit

DE ABSOLVTO

didit, leges induxerit, sed ut meliorem efficiat. Etenim multa tunc circumferebatur fama apostolos ut seditiosos, & rerum innouatores traducens, & quod ad subuersionē cōmuniū legum omnia et fecerint, & dixerint. Qui ergo pontificiam orbi persuadere nituntur auctoritatem, ab his dispersum rumorem, nō calumniam, sed ueram fuisse prædicationem ostendunt, qui nomen domini & doctrinam blasphemabant, eo quod cōmunes leges, & rerum publicarum sciētā, ipsius prædicatores subuerterint, se omnibus superiorem à deo institutum habere magistratum dicentes, cui etiam reges ipsi, si suam salutem per baptismū adipisci uelint, subditos esse oportet. Id quod iure ne quis diceret, Apostolus clamat, unumquemq; quo statu, aut honore ante baptismum præditus fuerit, in eodem etiam post susceptum baptismū, nisi forte iure meliorem assequi possit, permanere debere. Si, ante dignitatem
sacer-

sacerdotalem (inquit Gulielmus Occā in libro de pontificis potestate) suo regi, non secus ac reliqui, subiectus quis fuerit, etiam hac suscepta, quòd in quacumq; uocatione quis uocatus fuerint, in eadem permanere debeat, se eiusdem legi subiectionis obnoxium esse agnoscat est necesse. Si papa igitur (inquit) ante papatū imperatori subiectus fuit: etiam post susceptum papatum eadem subiectione tenetur. Nec Onesimus (ut prædictum est) quòd acolytus fuerit, ac apostolo in euangelij ministerio seruissens, Philemoni quam debuit, propterea seruitute liberatus est. Præposituram agnoscimus ecclesiasticam. Mementote enim (inquit Paulus) præpositorum uestrorum, qui uobis locuti sunt uerbum dei. Et iterum. Obedite præpositis uestris, ipsi enim inuigilant, rationem reddituri pro animabus uestris. Rursus, qui bene præsunt presbyteri, duplici honore digni habeantur, maxime, qui la-

H iij borant

DE ABSOLVTO

borant uerbo & doctrina. Et ad Ephesinam ecclesiam quum peruenisset, & maiores natu conuocasset, Attendite uobis (inquit) & uniuerso gregi, in quo uos spiritus posuit episcopos regere ecclesiam dei. Hęc quum scripta esse meminimus, præposituram ecclesiasticam agnoscere cogimur. Sed quę in uerbo ueritatis populum dei, summo etiam, Si ita fieri oporteat, uitę suę cum discrimine quoad eius potuerit, retinere debet atq; suę curę commissos, à falsa doctrina ut caueant, obsecrando, increpando, oportune, importune, ac sedulo admonere. Verum non eam, que dominetur in clerum, Quod ipsum Petrus conceptis uerbis uetuit, aut quę leges condere, aut in delinquentes, nisi uerbo tenus, animaduertere possit. Sed quę, ut dixi, in fidei uerbo sincere prædicando, falsa doctrina per illud uerbum conuincenda, uitij redarguendis, putridis membris, modo ex re sua aut multorum fuerit, resecan-

REGIS IMPERIO. 61

secandis, sacramentis denique, per quæ
lapse erigimur, erecti roboramur, robo-
rati uero perficimur, ut decet ministran-
dis consistit. Hoc Paulus in ijs quæ reci-
tauius palam facit, quū dicit, Qui la-
borant doctrina & uerbo, & quod idem
est, qui præsumt in domino, Et qui uo-
bis locuti sunt uerbum fidei, Et ipsi in-
uigilant rationem reddituri pro anima-
bus uestris. Idem Ezechielis scriptis ex-
plicatum uidemus. Episcopi enim mu-
nus, & officium nobis deus per prophe-
tam exponens, Terra (inquit) quum in-
duxero super eam gladium, & tulerit
populus terre uirum unum de nouissi-
mis suis, & constituerit eum super se
speculatorem, et ille uiderit gladium ue-
nientem super terram, & cecinerit buc-
cina, & annunciauerit populo, audiens
autem, quisquis ille est sonitum buccinæ,
& non se obseruauerit, ueneritque gla-
dius, & tulerit eum, sanguis ipsius super
caput eius est. Quod si speculator uide-

DE ABSOLVTO

rit gladium uenientem, & non insonuerit buccina, & populus se non custodierit, ueneritque gladius, & tulerit de eis animam, ille quidem in iniquitate sua captus est, sanguinem autem eius de manu speculatoris requiram. Rationem ergo episcopi animarum nostrarum reddere debent, nisi gladium uenientem nobis annunciauerint. At si dixerint animas suas liberauerunt. non audientibus autem grauior imminet ultio quàm Sodomis et Gomorris. Qui enim has uerbi tubas spreuerint, deū, cuius legatione funguntur, contemnunt. His ergo duobus, scilicet quę sit illa, quam Christus apostolis suis commisit, authoritas apostolica, et quòd illa omnes fuerint apostoli pares expeditis, et quòd nec ceteris apostolis Petrus apostolatu, nec in ueritate constantia, nec pascendarū Christi ouium curę amplitudine, proinde nec reliquis ecclesię episcopis rom. pontifex prestitit, quod proposuimus, tertium

tium explicandum superest. Videlicet, Si hac beatus Petrus prerogativa, et auctoritate suis collegis antecelluerit, an pari iure rom. episcopi, qui Petri uicem se gerere dicunt, eadem reliquis ecclesie presidibus anteire debeant? Quam Christus apostolis suis credidit legationem, scilicet ut euangelium predicarent, sacramenta ministrarent, dona, et sacrificia pro peccatis offerrent, eam episcopis cum ipsis communem esse et ratio persuaadet, et sacrarum literarum auctoritas probat. Quam enim ecclesiam hic in terris peregrinari, et cum spiritibus nequitiae in coelestibus perpetuo pugnare oporteat, quousque quas Christus in ouile suum consummandum oues adducere uelit, ipse intrauerint, uerbum fidei qui predicent, ueritatem doceant, ueniens rem gladium annuncient, sacramentis lustrent, lapsos erigant, dona, et sacrificia pro peccatis offerant, ut eam sponso suo, quum ad nuptias uenerit, absque macula, et

DE ABSOLVTO

& ruga exhibeant, pro sua peregrinatione ecclesia ut habeat, dicere nos ratio cogit. Christus etiam, ubi apostolos suos omnes gentes baptizatum, & quaecumq; eis mandavit, doctum miserit, se usque ad consummationem seculi cum eis futurum, pollicitus est, ne in fidei dogmate, qua gregem pascere debent, uniuersi errauerint. Quod de ipsis solis apostolis intelligi non potest, quos in diem iudicii cognouit hic non fuisse māsuros, nec orbem presente uoce docturos, sed de illis omnibus, qui simili munere, donec iudicium conuertatur in iustitiam. Præterea David in apostolorū uicem episcopos successisse testatur. Pro patribus tuis (dicens) nati sunt tibi filij, hoc est, pro apostolis (inquit Augustinus) episcopi. Non tamen uel pari gratia, uel eadem authoritatis amplitudine. Illi enim uniuersi & singuli, tanta gratiæ ubertate uerbum acceperunt, & in eo confirmati sunt, ut eorum animos

nos nullo modo, qui omnem ueritatē docuit spiritus, errore uagari, siuerit.

At episcopos licet uniuersos, à Christo ecclesiæ capite, nec corpus suum unquā deferente, in uerbi ueritate falsos fuisse non legitur, singulos tamen labare posse certum est. Insuper apostoli omnes in quamcunq; mundi partem uenissent, ex officio sibi ad hoc credito omnia apostolicę dignitatis munia exequi, & potuerunt, & debuerunt. Verū post illos episcopi non item. Nam, quum euangelium in toto quoquo modo orbe per ipsos apostolos diuulgatum, plantatum, & sequentibus signis confirmatum fuerit, episcopis certę sedes designatę sunt et quasi prouincię, quibus singuli, ad pręfatum munus apostolorum doctrine herentes iuste tractandum pręficerentur, et à quibus, ecclesiastica regula prohibente, se aliò transferre non debent, nec in alterius, quam sua prouincia apostolicum obire munus. Ut
beatus

DE ABSOLVTO

beatus Paulus, Titum Crete, Timotheum Ephesi episcopi munus ut exequeretur, et per ciuitates presbyteros constituerent, reliquit. Hanc regulam in ecclesia exacte obseruatam fuisse, multa inter episcopos ob id orta iurgia, ut inter Ioannem Hierosolymitanum, & Epiphanium Cypri episcopum apertissime probant. Quam dispari igitur gradu hæc potestas, et dignitas apostolica ipsis apostolis, et episcopis, in hoc eorum officium succedentibus, data fuit, explicatum arbitror. Quibus iam resignatis, atque reiectis, dicendum reor, si Rom. episcopi, eo, quod illi urbi, in qua mortem pro Christi nomine Petrus obiit præficiuntur, amplam Petri potestatem, ac authoritatem iure sibi assumunt, etiam reliquis episcopis omnibus, quum apostolorum uice (ut præostensum est) fungantur, saltem qui his sedibus, ubi apostolorum aliquem uita cedere contigit, ut apostolici muneris officium

ficiū exequantur, præſident, eadem ratione parem authoritatem cum alijs apostolis conceſſam eſſe dicemus. Sicut ergo Paulus beato Petro apostolatu nõ ceſſit, ita nec cuius episcopus iã Rom. Pontifici episcopali authoritate iure diuino cedere debet. Præterea si cuius ubiq; præſuli episcopale munus exequi, quod ipsis licuit apostolis, permiſſum fuerit, quãta in ecclesia Chriſti eſſet conſuſio, omnium eſto iudiciū. Verum tur non perinde omnibus episcopis in apostolorum uicem ſuccedentibus, quorum æqualem fuiſſe authoritatem probauimus, ac Romano, id ipſũ liceat, nec ulla uel ficta, aut aliquo cõmento fucata ſacra authoritas afferri poteſt. Quare hãc rem amplius tractare, adeo enim ſibi ipſa aduerſatur, ſuperſedendum æſtimo. Et quia, quam in omnibus apostolis fuiſſe multis rationibus, & è ſacris literis acceptis testimonijs probare mihi uiſus ſum, authoritatis, æqualitatem iudicijs
cathoꝝ

DE ABSOLVTO

catholicorum sacrosanctam scripturam
suis lucubrationibus illustrantium, quo-
rum omnium calculis aduersari, etiam
θεομαχέιν uidetur esse, multi non abs re
repugnare censent, quòd Petrum uer-
ticem, et caput collegij, atq; apostolo-
rum principem passim in suis scriptis
appellent, quomodo, quas in medium
attuli, rationes, ac authoritates cum hor-
um dictis non pugnent, imò recte con-
ueniant, docere conabor. Qui beatum
Petrum apostolorum uerticem, caput,
atq; principem dicunt, eos nunquam
sic intellexisse constat, ut uel suos col-
legas, nedum principes suis iudicijs si-
stere, & delinquentes ulcisci potuerit.
Nam (ut Bernardus scribit ad Eugeni-
um) Dedit Christus sollicitudinem, non
dominationem. Esto (inquit) ut alia
quacunq; ratione hoc tibi uendices, sed
nō apostolico iure. Audi ipsū, nō domi-
nantes (ait) in clero, sed forma facti gre-
gis ex animo. Et ne putes hoc dictum
sola

sola humilitate, non in ueritate, lex est domini in euangelio. Reges gentium dominantur eorum, & qui potestatem habent, benefici uocantur, uos autem non sic. Planum est igitur, quòd dominus interdixit dominationem eorum.

Quomodo ergo tu usurpare audes, aut dominatus apostolatum, aut apostolatus dominatum? Planum est, quòd ab utroque simul prohiberis. Hec Bernardus. Qui beatum ergo Petrum principem, et uerticem apostolorum dixerunt, nunquam alios suos collegas iudicandi auctoritatem propterea ei concessam esse senserunt. Neque rursus intellexerunt, quòd Christus illi præ ceteris in fide constantiæ prærogatiuam ita concesserit, ut si quod dubium, aut in fide controuersum occurrat, ad sedem Petri, quasi ad certū Iudæorum oraculum, a quo dominus in lege se promissit responsurum, id referre omnes debuerint, Quando hanc prærogatiuam,

I

nec

DE ABSOLVTO

nec apostoli, nec apostolorum successores episcopi unquam agnouisse legitur. Imò Paulus se, perinde, ut Petrum, hanc fidei notitiam, & in ea constantiam à Christo Iesu accepisse affirmare non ueretur. Multis etiam rationibus hoc falsum esse in præcedentibus ostendimus. Nec beatus Augustinus, euangelio non credere dicit, nisi beati Petri cathedræ, sed ecclesiæ me cogeret autoritas. Neque uerisimile est sanctissimum illum martyrem, et antesignanum uirum eruditione tam celebrem, ac pietate insignem Cyprianum, hanc Romanæ cathedræ autoritatem, si tanta fuisset, ignorasse. Qui ad Pompeium contra Stephani Rom. urbis episcopi, qui recte Anabaptistarum damnauit hæresim, epistolam scribens, Quia desiderasti (inquit) in noticiam tuam perferri, quæ ad litteras nostras frater noster Stephanus rescripserit, misi tibi rescripti eius exemplum, quo lecto, magis, ac magis errorem

rem denotabis. Qui hereticorum causam contra Christianos, et contra ecclesiam dei asserere conatur. Nec ego hic Cyprianum induco, quasi, aut eius potius, quàm Stephani, sententiæ subscripserim, aut ipsum ab errore uindicauerim. Illud ego non pugno. Sed ea apud Cyprianum, reliquosue tunc temporis episcopos, Rom. pontificem non ualuisse autoritate manifestissime ut ostendam, qua papistæ contendunt. uidelicet ut crederent eum de fidei controversia iudicantem, quòd à Christo Petrus constantiæ priuilegio donatus est, errare non posse. Id quod postea in eadem epistola se sentire ipse Cyprianus apertius docet. Fit autem studio presumptionis, et contumaciæ, ut quis sua praua, & falsa defendat, quàm ad alterius facta, & uerba consentiat. Cui rei prospiciens beatus Apostolus ad Timotheum scribit, et monet episcopum, non litigiosum, sed mitem, et docibilem

DE ABSOLVTO

cibilem esse debere. Docibilis autem ille est, qui est ad discendi patientiam lenis & mitis. Oportet enim episcopum non tantum docere, sed & discere. Quod ipsum quoque idem apostolus Paulus docet, pręmonens, ut si alij sedenti melius revelatum fuerit, prior taceat. Hęc diuus Cyprianus. Ex his ergo liquet, illum, nec ob hanc stabilitatis pręrogatiuam, Petrum apostolorum principem dixisse, nec in fidei constantia, aut notitia Rom. episcopum cęteris ecclesię pręsulibus unq̃ anteposuisse, sed, ut reliqui, errare quum possit, ad discendum cum cęteris semper quoque debere esse paratum. Cęterum si hęc de Rom. episcoporum, quia beato Petro succedunt, in ueritate constantię, atque eius certę notitię tam uulgaris apud omnes semper ualuit opinio, aut potius dictis Christi, ut illi aiunt, nixa fides, Cyprianum, aut tot orbis episcopos latere potuisse, nemo
pus

putabit. Et tamen, ut alij, ita etiam Cyprianus beatum Petrum apostolorum principem uocare non ueretur. Aliud igitur isti sancti, & insignes ecclesiae doctores, quum Petrum caput (ut dixi) & uerticem collegij, aut apostolorum fuisse principem scribunt, et Rom. pontificem alijs ecclesiae praesulibus anteponunt, ne sibi ipsi aduersentur, sensisse credendum est, quàm, quòd uel solus de fidei controuersijs ipse definiat, aut ab alijs, suis comministris, episcopis, determinatas lites, ad se referri iubeat. De qua re tam ardua definitam proferre sententiam meae tenuis non est in eruditione supellectilis. At quid sentio, aliorum opinionibus non praedudicans, hic supponam. Cuius dubij solutionem facilius fortasse inueniemus, si, quum reliqui apostoli, omnium iudicio, autoritate pares fuerint, Iacobus, & Ioannes quomodo alijs magis columnae esse uisi sunt, inquisierimus.

DE ABSOLVTO

Cuius non aliam causam reperiemus, quam, quòd eos dominus reliquis, & frequentius, & familiarius secum detinuit. Quemadmodum enim, qui multorum famulatio cinguntur, quibuscum frequentius, & familiarius domini conuersantur, hos reliqui, tanquam apud dominum qui plus valeant, præ cæteris colunt, & maiore prosequuntur honore, Ita, quod Christus dominus Iacobo, Ioanne, & Cepha alijs apostolis familiaris usus fuerit, eos sibi præpositos, ac authoritate apud dominum magis ualuisse ipsi merito crediderunt. Dominus enim, quum archisynagoge filiam resuscitatum tenderet, Petrum, Iacobum, & Ioannem solos cum puellæ parentibus, repulsis alijs, secum in cubiculum duxit. Item quum in monte se transfigureret, relictis alijs, hos suæ transfigurationis solos testes habere uoluit. Prætere apost supremam hic cum discipulis cenam, relictis alijs

alijs Gethsemani, solis Petro, et duobus filijs Zebedei, tristitiam atq; mortificationem suam retexit. Non alia sane (ut mihi uidetur) ratione, reliqui sibi dominum prætulisse Petrum crediderunt, quòd illum etiam istis duobus adhuc magis familiarem secum habuit, & ei speciatim tum sæpe locutus est, tum multa mandavit, atque petenti concessit, ut tributum soluere, super mare ambulare. Non ita tamen, ut in se eum aliamquam à domino potestatem habuisse putarent. Itaque quum Episcopi omnes apostolis (uti probauimus) in officium succedant, eos tamen alijs anteponimus, qui his præficiuntur urbibus, quas apostolorum quispiam sua morte consecrassè legitur. Quare ob honorem beatorum apostolorum Petri, et Pauli, qui Romæ suo sanguine nostram fidem testati sunt, qui ei urbi, præsent episcopi, reliquis dignitate utcunque præstare omnes uoluerunt. Cæterum,

DE ABSOLVTO

ut neque qui Hierosolymę Iacobo, aut Ephesi Ioanni, aut Alexandrię Marco successerunt, alijs propterea dominari, aut maiore authoritate pollere iure diuino censendi sunt: ita neque qui beatis apostolis Petro et Paulo Romę, ubi uita perfuncti sunt, successerunt, sibi à deo in alios episcopos concessam authoritatem, aut dominium dicere possunt. Id quod ne quis me putet uoluntarie affirmare, consilij in Trullo celebrati, inter alia, sententiam audiat.

ἀμαρυνόμενοι τὰ παρὰ τῶν ἑκατὼ πεντήκοντα ἁγίων πατέρων τῶν ἐν τῇ θεοφιλείᾳ τῇ ταύτῃ, καὶ βασιλίᾳ πόλει συνεληθόντων καὶ τῶν ἑξακοσίων ἑξήκοντα, τῶν ἐν καλχηδόνι συναθροισθέντων νομοθεθέντων, ὁρίζομεν, ὥστε τὸν Κωνσταντινοπόλεως θρόνον τῶν ἱερῶν ἀπολάμβειν πρεσβύτων τοῦ τῆς πρεσβυτέρας ἐκκλησίας θρόνου, καὶ ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικαῖς, ὡς ἐκείνου, μεγαλύνεσθαι πράγμασι. id est, Renouantes ea quę à centum quinquaginta sanctis patribus

tribus in hac regali et à deo seruata ciuitate congregatis, & quæ sexcentis triginta in Calchedone collectis scita sunt, determinamus, ut sedes Cōstantinopolitana honore ac dignitate antiquæ Romæ throno par sit, ac in rebus ecclesiasticis non secus ac ille magnificetur.

Ex quo huius consilij canone constat, tribus consilijs definitum fuisse, ecclesiastica authoritate Constantinopolitanum episcopum Romano parem esse debere. Quamobrem, si quam habeant Rom. episcopi prælationem, eam ob honorem beatorum apostolorum Petri & Pauli, humana authoritate, sed non diuina, sibi concessam esse dicant est necesse. Hæc beati Petri primatus, nulla quidem sacræ scripturæ authoritate probati, sed in sanctorum patrum scriptis frequenter usurpati ratio, quibus non placet, aliam quærant, sed caueant, ne uel cum alijs eorundem scriptorum literis, uel generalium conciliorum

DE ABSOLVTO

orum, uniuerſalis eccleſiæ authorita-
tem repreſentantium, legitime definitæ
ſententiæ, aut apoſtolorum denique
actis aduerſari uideatur. Nec conſuetu-
dinem, quòd iam diu reliqui eccleſiæ
præſules, ac ipſi orbis principes, quibus
deus huius mundi iudicium commiſit,
huius Rom. ſedis authoritati colla ſua
ſubmiſerint, in medium afferre oportet.
Quippe quum conſuetudo ſine uerita-
te (ut Cyprianus ait) uetuſtas erroris
eſt. Quare relicto erroris patrocini-
o, ueritatem ſequamur. Veritas enim (ut
apud Ezram eſt) ualet, & inualeſcit in
æternum, & uiuit, & obtinet in ſæcu-
la ſæculorum. In qua tandem omnes
abſque ulla fluctuatione, conſtanter ut
permaneamus, pro ſua in nos, miſeros
peccatores, ſed filios, ſed precioſiſſi-
mo ſuo ſanguine redemptos, pietate
atq; miſericordia, qui ſolus poteſt, Do-
minus noſter IESVS CHRISTVS
concedere dignetur. AMEN.

FINIS.

Lenia in hoc libello errata.

In epistola ad regiam magistratem.

æstro , lege oëstro .

In eadem desciscere, lege desistere.

In eadem applaudent, lege applaudunt.

Ad lectorem .

breuitate, lege breuitati .

Fo. 8. pag. 2 . pone , post intelligitur,

**Fo. 14 . pag. 2 . scripsit eis, dans . lege,
scripsit, eis dans .**

**Fo. 18 . pag. 2 . relinquerunt, lege reli-
querunt.**

Fo. 19 . pag. 2 . ut quę , lege Vr'que.

Fo. 22. p. 2. ante Cyrus etiā pone pūctū.

Fo. 30. pag. 1. adluterio, lege adulterio.

Ibidem. ueneneficijs, lege ueneficijs.

**Fo. 38. pa. 2. quęque fuerit ipsa, lege quę-
que.**

**Fo. 45. pag. 2. Sozemenus, lege Sozo-
menus .**

Fo. 50. lege, uendicare sibi possunt.

Fo. 51. lege, authoritatē concessam esse.

Fo. 58. pag. 2. opus erat dele punctum .

LONDINI in aedibus Thomae
Bertheleti rypographi re-
gii typis impressi.

**Cum priuilegio ad impri-
mendum solum.**

M. D. XLVII.

Ihesus Cavalari custos siue magister & fratres domus sue hospitalis beate marie de Bethleem extra portam vrbis
riter Wythoppgate nuncupata Civitatis Londoni ad Romanam curiam nullo medio pertinentis. In eademque cella monachorum
et usque virginis de Bethleem ordo vniuersitatis stellarum ac regule sancti Augustini puerie scilicet in terra sancta ubi
ipsi dominus noster ex sanctissime eiusdem virginis uterone nasci dignatus est. Noie existens dilecti nostri in christo

Salute in eo in quo et per quem est homini salus omni pericamini remul plenissimamque relaxati

Cum autem plures summi pontifices auctoritatem monasterii de Bethleem cum omnibus & singulis suis membris ac cellis quibus
locorum existentibus multis privilegiis ac gratiis specialibus dotauerunt et ut christi fideles inuenies ad caritatis ac pietatis opera
benefaciendum dictis locis facilius inducerentur manus porrigentes adiutrices et ad fabricam ecclesiarum et sustentationem dictorum
locorum ac infirmorum mentis captorum fuisset ac aliorum in eisdem locis degentium qui magna cura et diligencia ibidem nutritur et
diuturne & medicorum sollicitudine frequenter curantur ex bonis eis adeo colatis aliquam partem sparcientes nonnullis indulgentiis & peccatorum
remissionibus persecuti sunt gratiose. Eos presertim qui in fraternitatem dicti monasterii aut cuiusvis eius membri aut celle se asserunt
faciunt eidem aliquid annuatim conferendo prout in litteris apostolicis inde selectis que in dicto hospitali de Bethleem civitatis
Londoni manent plenius continetur concesserunt enim precipue inter alia fratribus et sororibus predictis vere contritis et confessis ut sequitur
primis Honorius tertius in istis festis natalis sancti Iohannis Baptistae / Epiphanie / Purificationis / Annunciationis / Resurrectionis / Ascensionis
Assumptionis et Nativitatis beate marie septem annos & totidem quadragenas et pro qualibet die octavarum illius annos & totidem quadragenas
qualibet die quadagesime unum annum & xl. dies et pro qualibet die dominica in quadagesime duos annos & lxx. dies & pro omni die veneris per annum unum
annum & xl. dies. Calixtus tertius manus porrigentibus adiutrices in singulis festivitibus beate marie & festa feria maioris ebdonade de
annos & totidem quadragenas de iniuncta sibi penitentia induserunt. Innocentius. viii. septima parte penitentiae iniuncte et annos. x. et totidem
quadragenas totiens quotiens. Bonifatius etiam. viii. unum annum & xl. dies de iniuncta penitentia. Clemens sextus anno. vii. septima
partem penitentiae totiens quotiens ac unum annum & xl. dies. Idem etiam anno quarto de septima parte penitentiae iniuncte tres annos & totidem
quadragenas. In super idem clemens dictis annis septimo & quarto concessit ut participes fiant tam viantes quam post mortem olim peregrinatione
et sancti stationis urbe Rome omnique missarum orationum ac aliorum bonorum spiritualium in cunctis locis fidelium christianorum cotidie sunt seu fient
ad consumationem seculi quodque illorum corpora tradi poterit ecclesiastice sepulture in locis etiam interdictis si excoicati nominati non fuerint. Idem
etiam Clemens. vii. anno. vii. presbiteris ydoneis quos fratres vel sorores dicti loci duxerit aut eorum aliquis duxerit eligendum ipsos coheredes
sorores et benefactores in non reservatis casibus toties quoties. In reservatis autem semel duxerat in vita & in mortis articulo absolvi
etiam in alia pietatis opera etiam leuiora commutandi Hierosolimitatis / Castitatis / Religionis bonis duxerat exceptis potestate plenam gratiam
habere. Dum tamen iungatur dictis bonis mitti ad hospitale predictum id quo eundo & rediendo debent expedere itinere si ad hoc habuerint
nautem aliquam partem et secundum sancti consilium ad sustentationem dictorum locorum ac aliorum transmittant et multis aliis privilegiis ac gratiis
remissionibus tam a dictis quam a aliis quam plurimis summis pontificibus concessis ut in litteris apostolicis plenius continetur nos igitur magister
et fratres de notione in benivolentia ac liberalitatem quas in nos & hospitale nostrum predictum geritis ac gerere intenditis
in fratribus et sororibus dicti hospitalis nostri ad maiorem gloriam nobis et dicto hospitali et fratribus et sororibus presentibus et futuris In cuius rei fidem
nos et fratres de notione in benivolentia ac liberalitatem quas in nos & hospitale nostrum predictum geritis ac gerere intenditis
in fratribus et sororibus dicti hospitalis nostri ad maiorem gloriam nobis et dicto hospitali et fratribus et sororibus presentibus et futuris In cuius rei fidem
nos et fratres de notione in benivolentia ac liberalitatem quas in nos & hospitale nostrum predictum geritis ac gerere intenditis
in fratribus et sororibus dicti hospitalis nostri ad maiorem gloriam nobis et dicto hospitali et fratribus et sororibus presentibus et futuris In cuius rei fidem

